

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Srovnání nákladů exekučního a insolvenčního řízení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Srovnání nákladů exekčního a insolvenčního řízení** vypracoval samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne 28. března 2022

František Hynek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí mé diplomové práce JUDr. Jitce Wolfové za odborné konzultace, cenné rady a trpělivost při zpracování této práce.

Úvod	1
1 Úvod k exekučnímu a insolvenčnímu řízení	2
1.1 Exekuční řízení	2
1.1.1 Výkon rozhodnutí a exekuce	3
1.2 Insolvenční řízení.....	5
1.3 Občanský soudní řád jako lex generalis	7
1.4 Vztah exekučního a insolvenčního řízení	9
1.5 Účinky zahájení insolvenčního řízení na exekuční řízení	11
2 Přehled právní úpravy exekučního a insolvenčního řízení	17
2.1 Prameny exekučního řízení.....	17
2.2 Prameny insolvenčního řízení.....	19
2.3 Pojem soudního exekutora.....	21
2.3.1 Soudní exekutor jako podnikatel.....	23
2.3.2 Teritorialita exekutorů a metodika pověření	26
2.4 Pojem insolvenčního správce	29
2.4.1 Metodika ustanovení insolvenčního správce.....	33
3 Náklady exekučního řízení	34
3.1 Náklady povinného	34
3.2 Náklady oprávněného	35
3.3 Náklady soudního exekutora	35
3.4 Odměna exekutora	36
3.4.1 Odměna exekutora při peněžitém plnění.....	37
3.4.2 Smluvní odměna.....	39
3.4.3 Odměna exekutora při nepeněžitém plnění	41
3.5 Náhrada hotových výdajů exekutora	42
3.6 Další náhrady nákladů exekutora.....	45
3.6.1 Náhrada nákladů za doručení	45
3.6.2 Náhrada za ztrátu času.....	45

3.7	Snížené náklady exekuce	46
3.8	Rozhodování o náhradě nákladů exekuce.....	47
3.9	Novelizace exekučního řádu 2022	50
3.9.1	Milostivé léto.....	52
4	Náklady insolvenčního řízení	55
4.1	Pohledávky za majetkovou podstatou	55
4.2	Odměna insolvenčního správce	57
4.2.1	Odměna insolvenčního správce při konkursu	57
4.2.2	Odměna insolvenčního správce při reorganizaci.....	61
4.2.3	Odměna insolvenčního správce při oddlužení.....	62
4.2.4	Soudní moderace odměny	65
4.3	Náhrada hotových výdajů insolvenčního správce	65
4.4	Záloha na náklady insolvenčního řízení	67
4.4.1	Obligatoční záloha	67
4.4.2	Fakultativní záloha	67
4.5	Úhrada odměny a hotových výdajů státem.....	68
4.6	Další náklady insolvenčního řízení.....	69
5	Srovnatelnost nákladů exekučního a insolvenčního řízení	70
5.1	Postavení exekutora a insolvenčního správce.....	70
5.2	Srovnání odměny soudního exekutora a insolvenčního správce	72
5.3	Srovnání náhrady hotových výdajů	75
	Závěr.....	77
	Resumé	78
	Bibliografie.....	79
	Seznam tabulek.....	83

Seznam použitých zkratk

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ET	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů
Insolvenční tarif	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů
DPH	Daň z přidané hodnoty
PÚNE	Příkaz k úhradě nákladů exekuce
Milostivé léto	Bod 25 zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Úvod

Tato diplomová práce pojednává o problematice nákladovosti dvou stále se rozvíjejících odvětví, která by bez dlužníků nemohla existovat. Exekuční a insolvenční řízení jsou součástí civilního procesu zaměřující se na řešení neschopnosti plnění závazků. Účelem práce je naléznout, zdali jsou náklady exekučního a insolvenčního řízení srovnatelné v kontextu právních předpisů, a pokud ano, tak dílčí rozdíly konkretizovat a determinovat jejich příčinu. Autor člení práci do několika částí, přičemž první polovina práce seznamuje čtenáře s obecným pojmoslovím exekučního a insolvenčního řízení, definuje jejich pozici v českém právním systému a dále podrobněji rozebírá vzájemný vztah obou řízení. V souvislosti s komparací nákladů obou řízení je práce obohacena o definici subjektů, s nimiž se hojně pojí vznik a právo na náhradu dílčích nákladů. Fundamentální diference exekučního a insolvenčního řízení je samozřejmě i v přístupu osob, které se nacházejí v pozici dlužníka či povinného. Dlužník jakožto účastník insolvenčního řízení mnohdy podává insolvenční návrh, jelikož už sám hledá východisko ze svízelné situace. Oproti tomu povinný v exekučním řízení si je vědom stavu, ve kterém je, ovšem buďto nemá prostředky na zhojení finančních ran, nebo se je zkrátka rozhodl ignorovat. Takový přístup pokládá celé exekuční řízení do zdlouhavého procesu s málokdy viditelných řešení. Druhá polovina diplomové práce se detailně, avšak odděleně zaobírá výkladem nákladů řízení, jejich konkrétní výši a způsoby úhrady. Snahou autora bylo poskytnout ucelený obraz nákladů exekučního a insolvenčního řízení ve spojení s kritickou analýzou dikce právní úpravy k počátku roku 2022. Závěrečná část již obsahuje selekci porovnatelných prvků z obou řízení a staví je vedle sebe nejen ve formě faktických částek, nýbrž i vytváří kvalitní obraz výsledků legislativního procesu, jenž se bezprostředně podílel na genezi nákladů exekuce a insolvence.

1 Úvod k exekučnímu a insolvenčnímu řízení

Exekuční a insolvenční řízení jsou samostatnými druhy civilního procesu, existující nezávisle na sobě a mající svou vlastní právní úpravu. Nicméně při jejich souběhu dochází k vzájemnému ovlivňování jednotlivých řízení. Právní teorie od sebe tyto dvě řízení znatelně odlišuje, a to i terminologicky. V případě exekučního řízení je osoba, proti níž exekuční návrh směřuje, označována jako povinný, při řízení insolvenčním směřuje insolvenční návrh proti dlužníkovi. Na druhé straně sporů se typicky nachází oprávněný, podávající exekuční návrh, nebo věřitel, který v rámci insolvenčního řízení přihlašuje svou pohledávku. Úpravy obou forem řízení jsou od sebe samostatně kodifikovány, což je detailně rozvedeno v nadcházející části této práce, jež vysvětluje podstatu, průběh, základní principy a zásady obou řízení pro pochopení tématu této práce.

1.1 Exekuční řízení

Exekuční řízení je relativně samostatnou fází civilního procesu, navazující na řízení nalézací. Nalézací řízení směřuje k vydání pravomocného rozhodnutí, které autoritativně a závazně stanoví, co je právem, popřípadě poskytuje ochranu zájmům účastníka nesporného řízení.¹

Cesta, která zajišťuje nucenou realizaci je obecně označována výkonem rozhodnutí nebo také exekucí. „*Civilní exekuční řízení představuje tu část civilního procesu, kdy se mocenské a donucovací funkce státní moci realizují v mnohem bezprostřednější podobě.*“² Jde tedy o hrozbu nezprostředkovaného, přímého zásahu, jehož smyslem je vynucení povinnosti na základě právního aktu vydaného státem – exekučního titulu, pokud není povinnost splněna dobrovolně. Právě tato hrozba plní preventivní funkci civilního práva exekučního, na niž při nedobrovolném plnění navazuje funkce represivní.

Cílem exekučního řízení je uskutečnění subjektivního práva oprávněné osoby nuceným zásahem do sféry povinného, přičemž základním předpokladem exekuce je existence exekučního titulu zpravidla ve formě vykonatelného rozhodnutí. Exekučním titulem se rozumí zákonem určená listina, která tvoří základ

¹ SVOBODA, K., R. ŠÍNOVÁ a K. HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-279-3.

² ŠÍNOVÁ, R. a I. KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 2. ISBN 978-80-7400-600-5.

pro vynucení splnění povinnosti, jež sama obsahuje. Formy exekučního titulu v taxativním výčtu uvádí v ustanovení § 40 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jako exekuční řád či EŘ), pod exekučním titulem se také rozumí výčet ustanovení § 274 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také jako OSŘ). Evropská legislativa definuje exekuční titul jako „*jakékoli rozhodnutí, rozsudek, příkaz nebo platební rozkaz vydaný soudem nebo jiným příslušným orgánem, včetně těch, které jsou předběžně vykonatelné, ať již k okamžité úhradě, nebo platbě na splátky; exekuční titul umožňuje věřiteli uplatnit svou pohledávku vůči dlužníkovi prostřednictvím výkonu rozhodnutí*“.³

K faktickému provedení exekuce je nutné, aby byly splněny věcné předpoklady k zahájení exekučního řízení. Jedná se o konkrétní podmínky, jimiž jsou: existence exekučního titulu, klauzule vykonatelnosti a způsobilost sekundárního předmětu k samotnému výkonu rozhodnutí.⁴

1.1.1 Výkon rozhodnutí a exekuce

Účinností exekučního řádu se Česká republika dostala do stavu dvojkolejnosti právní úpravy. Tento systém spočívá v užívání dvou právních režimů exekučního řízení, tedy výkonu rozhodnutí podle části šesté občanského soudního řádu a exekuce vykonávána exekutory podle exekučního řádu. Od přijetí platnosti dvojkolejnosti roku 2001 tedy přísluší provedení exekuce novému právníckému institutu, kterým je soudní exekutor, paralelně tak právní úprava zachovala výkon rozhodnutí, prováděný soudy.⁵

S následnou novelizací občanského soudního řádu a exekučního řádu v letech 2010, 2011 a 2012 došlo v kodifikaci k omezení dvojkolejnosti. Původní záměr zákonodárců zrušit výkon rozhodnutí pro větší efektivitu a zjednodušení vykonávacího řízení nebyl zcela prosazen, nicméně došlo k významným změnám. Soud již nenařizuje provedení exekuce, nýbrž pouze pověřuje exekutora jejím vedením. V tuzemském právním řádu tak paralelně existuje systém výkonu rozhodnutí podle části šesté OSŘ a systém soukromých soudních exekutorů, jež

³ Čl. 2 odst. 10 směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2011/7/EU, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

⁴ Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ, op. cit.

⁵ WINTEROVÁ, A. a A. MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

vykonávají exekuci normativně upravenou v EŘ. Ve svém komentáři k exekučnímu řádu považuje Kasíková novelu exekučního práva za zásadní pozitivní změnu, která má napomoci důvěryhodnosti exekutorského stavu a taktéž zajistit snadnější průběh exekučního řízení.⁶

S přijetím exekučního řádu se ovšem právní teorie dostala do terminologického rozštěpení, přičemž občanský soudní řád setrval u pojmu výkon rozhodnutí, kdežto exekuční řád používá pojem exekuce a soudní exekutor. Ačkoliv se právní názory na aplikaci pojmů výkon rozhodnutí a exekuce různí, samotný exekuční řád upravuje, kdy je na místě terminologické použití výkonu rozhodnutí i pro exekuci, a to následovně:

„Tam, kde se v zvláštních právních předpisech hovoří o nákladech státu na provedení soudního výkonu rozhodnutí nebo výkonu rozhodnutí, rozumí se tím také náklady exekuce podle tohoto zákona.“⁷

Tato práce se zaměřuje zejména na srovnání nákladů exekučního a insolvenčního řízení, tudíž pro její zjednodušení bude používán pojem exekuce pro činnost vykonávanou soudními exekutory a pojem výkon rozhodnutí pro činnost vykonávanou soudy, přičemž je text orientován na exekutorskou činnost. *„Soudní výkon rozhodnutí a exekuce podle exekučního řádu se neliší ve svém základním účelu, kterým je nuceně vymoci plnění, které nebylo splněno dobrovolně. Zásadně se neliší ani ve způsobech, kterými lze plnění vymáhat. Liší se však relativně podstatně v průběhu řízení.“⁸*

Cíl výkonu rozhodnutí a exekučního řízení je totožný, tedy vymožení plnění povinného, nebylo-li splněno dobrovolně. V obou případech je řízení zahájeno na návrh oprávněného a převládá dispoziční zásada. Je vyloučeno, aby bylo řízení zahájeno a vedeno v jiném rozsahu, než je ve vůli oprávněného. Následný postup řízení již ovšem ovládá kontradiktorní zásada oficiality, není tedy nutno dalších úkonů oprávněného k naplnění účelu řízení a je povinností soudu a soudního exekutora, aby řízení k vymožení přiznaného plnění směřovalo. Z občanského soudního řádu vyplývá, že skýtá povinnému určitý typ ochrany. Jedná se o princip,

⁶ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

⁷ § 130 odst. 1 a 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁸ WINTEROVÁ, A. a A. MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 60. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

jenž zaručuje uspokojení práv povinného, ale současně uchovává práva povinného, popřípadě jeho rodiny, na kterou má výkon rozhodnutí či exekuce rovněž dopad.⁹

Právní předpis jasně uvádí způsoby, které lze použít k vynucení povinnosti, a přitom se výkon rozhodnutí či exekuce provede buďto pro plnění nepeněžitě nebo plnění peněžitě. Výčty způsobu vynucení povinnosti jsou taxativní a ve svém základu shodné, avšak v rámci jednotlivých způsobů provedení exekuce stanoví exekuční řád řadu odlišných postupů a výjimek. Exekuční řád nadto obsahuje způsob vynucení pozastavením řidičského oprávnění, a to v případě, jedná-li se o vymožení výživného na nezletilé dítě anebo na zletilé dítě do 26 let věku, které je studentem. Takový způsob vynucení občanský soudní řád neposkytuje, tudíž jej při výkonu rozhodnutí nelze aplikovat.¹⁰

1.2 Insolvenční řízení

K problémům dnešní doby náleží vznik dluhů a jejich úhrada. Je právem věřitele, aby se v soudním řízení domáhal uspokojení své nepeněžité pohledávky dlužníkem, a to exekucí či výkonem rozhodnutí. Avšak v případě, kdy dlužník nedisponuje dostatkem majetku k uspokojení pohledávek více věřitelů, účel vykonávacího řízení se vytrácí a postrádá aspekt spravedlnosti.¹¹

Základním atributem řešení úpadku je kolektivní řízení, které se označuje jako řízení insolvenční či úpadkové. Fundamentálním právním předpisem, který upravuje toto řízení je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jako insolvenční zákon či IZ), podle něhož se insolvenčním řízením rozumí „soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení“.¹² Insolvenční řízení je odlišné pro řadu svých specifík, jedná se například o spojení řízení nalézacího a vykonávacího, dále také o způsob doručování – vyhláškou a rovněž dochází k majetkovému uspořádání mezi několika subjekty. Právní úprava stanoví formální způsob k uspokojení práv z pozice věřitele formou procesního úkonu, kterým je přihláška pohledávky. Lze tedy konstatovat, že insolvenční řízení je samostatným druhem civilního procesu. Využívání

⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0.

¹⁰ § 71a odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹¹ WINTEROVÁ, A. a A. MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

¹² § 2 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

insolvenčního řízení pro účely běžného vymáhání pohledávek není přípustné.¹³ Smyslem insolvenčního práva upraveného v insolvenčním zákoně je zjistit, zdali se dlužník nachází v úpadku a vypořádat jeho majetkové poměry tak, aby došlo k co nejvyššímu uspokojení pohledávek věřitelů, a to z jedné majetkové podstaty dlužníka.¹⁴

Úpadek dlužníka je jeden z klíčových pojmů insolvenčního práva. Z tradičního pojetí lze úpadek chápat jako hmotněprávní stav insolvence, insolventnosti či platební neschopnosti. Insolvenční zákon rozlišuje dvě formy úpadku, jimiž jsou platební neschopnost a předlužení. Insolvenční zákon podmínky úpadku stavu platební neschopnosti konkretizuje, a to tak, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky po dobu prodlení delší 30 dnů a současně má více věřitelů. Pojem, jenž se jevil jako relativně problematický, je mnohost či pluralita věřitelů. Proto jej ve svém usnesení ze dne 30.01.2007, 29 Odo 1121/2004 upřesňuje Nejvyšší soud: „*Dlužník musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti. Tento předpoklad úpadku není naplněn pouze jednou solidární pohledávkou věřitelů, jelikož je dlužník povinen příslušné plnění poskytnout pouze jednou.*“¹⁵ Dlužníková platební neschopnost je pro účely insolvenčního zákona stanovena čtyřmi vyvratitelnými domněnkami:¹⁶

- I. dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků
- II. dlužník neplní své peněžité dluhy po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti
- III. nelze dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníkovi exekucí nebo výkonem rozhodnutí
- IV. dlužník nepředložil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 IZ (seznam majetku a seznam závazků), kterou mu uložil insolvenční soud.¹⁷

S ohledem na dispoziční zásadu insolvenčního řízení je tvrzení a osvědčení těchto podmínek prioritně na navrhovateli, přičemž k dosažení platební

¹³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

¹⁴ *Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.*

¹⁵ *Usnesení nejvyššího soudu ze dne 30.01.2007, 29 Odo 1121/2004.*

¹⁶ WINTEROVÁ, A. a A. MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

¹⁷ § 2 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

neschopnosti postačí alternativní naplnění předeslaných podmínek. Ve chvíli naplnění jedné z nich, přechází důkazní břemeno na dlužníka, aby prokázal svou schopnost závazky plnit.¹⁸

Insolvenční zákon jako druhou formu úpadku zmiňuje předlužení, to nemůže nastat u nepodnikajících fyzických osob, nýbrž pouze u osob právnickým a podnikajících osob fyzických. Dlužník se do stavu předlužení dostává, jsou-li kumulativně naplněny podmínky § 3 odst.4 IZ – má více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.¹⁹

Je v kompetenci insolvenčního soudu, aby na základě výše uvedených podmínek řízení zastavil, návrh odmítl, nebo vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka, přičemž zároveň s vydáním rozhodnutí o úpadku vydá způsob jeho řešení. Soud taktéž může dospět k závěru, že rozhodnutí o způsobu řešení úpadku vydá později, a to samostatně. „*Způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení se rozumí konkurs, reorganizace, oddlužení či zvláštní způsoby řešení úpadku, které IZ stanoví pro určité subjekty a určité druhy případů.*“ Konkurs je považován za likvidační variantu řešení úpadku, oproti tomu oddlužení a reorganizace jsou označovány jako varianta sanační.²⁰

1.3 Občanský soudní řád jako *lex generalis*

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád je výchozí právní předpis a základní stavební kámen obou výše rozvedených řízení. Vystupuje v subsidiární povaze vůči insolvenčnímu zákonu i exekučnímu řádu. Úprava zvláštních právních předpisů zřetelně udává, jak a do jaké míry se OSŘ, popřípadě zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních použije – ust. § 7 IZ a ust. § 52 EŘ.

Ve zmíněném ustanovení § 52 odst. 1 EŘ je výslovně uvedeno, „*že nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.*“²¹ Výkon rozhodnutí je upraven v šesté části občanského soudního řádu a je vůči exekučnímu řádu v subsidiárním vztahu, na

¹⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

¹⁹ § 3 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²¹ § 52 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

základě zásady *lex specialis derogat legi generali*. V případě, že zvláštní předpis nedisponuje konkrétní úpravou, použije se předpis obecný, lze tedy konstatovat, že ustanovení obsažené v exekučním řádu vylučují aplikační použití ustanovení OSŘ. Mnoho ustanovení exekučního řádu odkazuje na použití jiných ustanovení (*in concreto* § 34 odst. 5 EŘ), jiných částí právního předpisu (§ 73a odst. 7 EŘ) či celých jiných právních předpisů (§ 52 odst. 1 EŘ).²² V některých ustanoveních však exekuční řád pouze opakuje ustanovení uvedená v občanském soudním řádu, viz § 42 EŘ, o postižení společného jmění manželů. Kasíková v komentáři označuje návaznost EŘ na procesní úpravu obtížně dovozovanou, jejímž výsledkem je nejasný výklad a nejednotná judikatura soudů a soudních exekutorů.²³

Exekuční řád donedávna upravoval „přiměřené použití ustanovení OSŘ“ ve vícero ustanoveních, jedná se o ust. § 60, § 65, § 69, § 71, § 73 EŘ, nicméně všechna dotyčná ustanovení byla zrušena zákonem č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony účinným od počátku roku 2022. Zákonodárce zrušovací ustanovení odůvodnil nadbytečností, s odkazem na ust. § 52 EŘ, které princip subsidiarity interpretuje dostatečně a generálně.²⁴

Insolvenční zákon do značné míry převzal ustanovení § 7 odst. 1, o použití občanského soudního řádu a stanoví: „*Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu*“.

Přijetí právní úpravy insolvenčního zákona tak nahradilo bývalý právní předpis, zákon o č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který do 31. 12. 2007 upravoval konkursní a vyrovnávací řízení. Novelizovaná právní úprava zachovala subsidiární vztah k občanskému soudnímu řádu, nicméně sama zavedla novum, v podobě možnosti aplikace OSŘ. Možnost přiměřeného použití OSŘ je přijatelná

²² KREJSTA, J. Subsidiární použití občanského soudního řádu v exekučním řízení. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 13(2021), 14-16 [cit. 2022-02-25]. ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2021-02-Komorni-listy.pdf>

²³ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

²⁴ *Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*. s. 76.

pouze tehdy, pokud postup použití není v rozporu se základními zásady insolvenčního řízení, jež výslovně jmenuje IZ v ust. § 5. Tento výčet je demonstrativní. Mezi psané zásady uvedené v IZ patří zásada rovnosti a ochrany dobré víry věřitelů, zásada spravedlnosti a rychlosti insolvenčního řízení, zásada hospodárnosti insolvenčního řízení a v poslední řadě zásada hospodárnosti insolvenčního řízení.²⁵ Aby tak byl v insolvenčním řízení aplikován občanský soudní řád, musí být splněny následující podmínky, a to kumulativně: zásady insolvenčního řízení nesmí být v rozporu s přiměřeným použitím OSŘ a IZ danou problematiku sám neupravuje. Pokud není možné přiměřeně použít ustanovení OSŘ, přichází na řadu aplikace ustanovení zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.²⁶

Ve vztahu k obecné procesní úpravě, kterou obsahuje OSŘ, je insolvenční zákon, stejně tak jako exekuční řád, koncipován jako zákon zvláštní. Z výše uvedených skutečností lze dojít k závěru, že stěžejní právní normy obou řízení koexistují ve stavu souvztažnosti a právní podřízenosti. Jejich výklad musí být s občanským soudním řádem slučitelný.

1.4 Vztah exekučního a insolvenčního řízení

Mnohdy dochází k mylné domněnce, že insolvenční řízení je pojato jako součást řízení exekučního. Jak již bylo uvedeno, obě řízení tvoří samostatně součást civilního procesu a vykazují řadu jedinečných znaků, díky kterým je můžeme vzájemně odlišit.²⁷

Elementární rozdíl insolvenčního a exekučního řízení spočívá v jejich předmětu a účelu. V úvodu této kapitoly bylo předesláno, jakým způsobem se rozlišuje pojmosloví jednotlivých řízení. Řízení insolvenční je zahajováno na návrh věřitele nebo dlužníka. Jde-li o hrozící úpadek, právem podat insolvenční návrh disponuje pouze dlužník. Oproti tomu, aktivní legitimaci pro podání návrhu na zahájení exekučního řízení má pouze oprávněný. V exekučním řízení lze vymáhat plnění v peněžité či nepeněžité povaze, kdežto v případě insolvence hovoříme o uspořádání majetkových vztahů k uspokojení pohledávek věřitelů čili

²⁵ *Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. 3 VSPH 17/2010-B.*

²⁶ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-320-2.

²⁷ *Rozsudek Nejvyššího soudu v Praze ze dne 27. 8. 2007, sp. zn. 29 Cdo 1390/2007.*

jde o rozřešení dlužníkovy stavu úpadku tak, aby byl schopný splácet své peněžité dluhy, a z toho plynou i další distinkce.

Specifikem insolvenčního řízení je spojení prvků nalézacího a vykonávacího řízení v jedno samostatné řízení před soudním orgánem. Zatímco pro zahájení insolvenčního řízení není určující, zdali věřitel disponuje vykonatelným rozhodnutím a věřitel má možnost přihlásit platnou, nikoliv však ještě vykonatelnou pohledávku, při uplatnění pohledávky v exekučním řízení musí věřitel disponovat vykonatelným exekučním titulem (např. rozsudek soudu, platební rozkaz). Ve většině případů sice navazuje řízení vykonávací na řízení nalézací, avšak exekuční titul může mít i podobu rozhodčího nálezu, vydaném v rozhodčím řízení.

Typickým znakem exekučního řízení je jeho individualita, vymáhána je jedna konkrétní pohledávka, jejíž realizace svědčí oprávněnému z exekučního titulu. Je-li více oprávněných, probíhá uspokojení v pořadí, v jakém bylo zahájeno exekuční řízení, resp. v jakém byl doručen exekuční příkaz. Způsob uspokojení oprávněných je tedy postupný, přičemž upřednostňována je pohledávka oprávněného, který zahájil řízení nejdříve. Při provedení exekuce srážkami ze mzdy pro peněžité plnění se můžeme setkat se situací, kdy je upřednostněn jeden oprávněný před druhým, jedná se o případ přednostních pohledávek, které jsou obsaženy ve výčtu ustanovení § 279 odst. 2 OSŘ. Pro insolvenční řízení je charakteristický znak univerzality. Cílem úpadkového řízení je kolektivní, zásadně poměrné uspokojení pohledávek věřitelů coby účastníků řízení v rovném postavení.²⁸

Právní úprava insolvenčního práva připouští aplikaci ustanovení výkonu rozhodnutí OSŘ či ustanovení exekuce dle EŘ, *in concreto* je tak uvedeno v ust. § 7 insolvenčního zákona, které stanoví: „*ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje*“.²⁹

Aplikací ustanovení exekučního řádu se nedostává EŘ vůči IZ do vztahu subsidiarity – *lex generalis* a *lex specialis*, neboť jde pouze o výjimečné použití

²⁸ HÁSOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy* [online]. I/2012. Brno: EKČR, 2012, 4, 13-19. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2012-01-Komorni-listy.pdf>

²⁹ § 7 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

jiného právního předpisu. Odkazy na ustanovení o exekuci lze najít např. v § 109 odst. 1 písm. c), § 109 odst. 2 a 6, § 140e, § 207 odst. 3, § 266 odst. 1 písm. h), § 285 odst. 1 písm. a).³⁰

1.5 Účinky zahájení insolvenčního řízení na exekuční řízení

K upřesnění vztahu exekučního a insolvenčního je třeba hledat v insolvenčním zákoně, který vyjadřuje upřednostnění insolvenčního řízení v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c): „výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést“.³¹ Cílem ustanovení je zrychlení řízení a ochrana zájmů věřitelů s účinkem zákazu provedení exekuce.

Pro pochopení výkladu pojmu „provedení exekuce“ je terminologie objasněna v následujících větách, přičemž provedením exekuce se rozumí její bezprostřední realizace (vyplacení či předání plnění získaného od povinného oprávněnému). Negativní vymezení provedení exekuce poskytuje insolvenční zákon v ustanovení § 109 odst. 2: „Úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Se zahájením insolvenčního řízení se spojují také další účinky stanovené zákonem.“³²

Došlo-li k vymožení plnění po zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku a toto plnění již bylo zasláno exekutorovi, má soudní exekutor povinnost poskytnout součinnost insolvenčnímu správci a vymožený obnos mu vydat. V případě nevydání by došlo k nezákonnému zásahu do majetkové podstaty dlužníka. Právní úprava exekučního řádu s touto situací pracuje a účinky zahájení insolvenčního řízení inkorporovala následovně v § 46 odst. 7: „Je-li exekuční řízení podle zvláštního právního předpisu přerušeno (například § 35 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů) nebo zvláštní právní předpis stanoví, že exekuci nelze provést

³⁰ KOZÁK, Jan a kol. . *Insolvenční zákon*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

³¹ § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

³² § 109 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

(například § 109 odst. 1 písm. c), § 267 odst. 1 insolvenčního zákona), exekutor nečiní žádné úkony, jimiž se provádí exekuce, pokud zákon nestanoví jinak“.³³

Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají v okamžiku zveřejnění vyhlášky oznamující zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku.³⁴

Zahájení insolvenčního řízení nijak nebrání zahájení výkonu rozhodnutí či exekuci a nezakazuje exekutorovi shromažďovat informace o povinném v součinnosti se subjekty řízení, avšak nelze provést exekuční příkaz. Dané omezení se vztahuje jak na exekuční řízení, které bylo zahájené před insolvenčním, tak na exekuční řízení započaté během insolvenčního řízení. Insolvenčnímu řízení se tak vzhledem k jeho zvláštní povaze dostává přednosti.³⁵

Richter ve své publikaci považuje průběh obou řízení vedle sebe za komplikaci, která vede ke vzniku zbytečných otázek (účinky arrestatoria a jiných opatření exekučního práva omezující dispoziční právo dlužníka k předmětu exekuce) a mimo jiné vytváří dvojí náklady řízení.³⁶

Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení trvají, dokud insolvenční řízení neskončí. V případě řešení úpadku reorganizací trvají účinky do okamžiku schválení reorganizačního plánu. Exekuci je tedy možné dokončit po skončení insolvenčního řízení. Právní úprava předpokládá vydání rozhodnutí o nákladech v souvislosti s exekucí, pokud již byl soudní exekutor pověřen k provedení exekuce.³⁷

Výjimkou restrikce provedení exekuce po započatí insolvenčního řízení je exekuce ve prospěch pohledávek za majetkovou podstatou dle ust. § 168 IZ a pohledávek těmto pohledávkám postaveným na roveň dle ust. § 169 IZ nehledě na způsob řešení úpadku likvidační či sanační formou. Majetek, který lze považovat

³³ § 46 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 3559/2017.

³⁵ HÁSOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy* [online]. I/2012. Brno: EKČR, 2012, 4, 13-19. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2012-01-Komorni-listy.pdf>

³⁶ RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 219. ISBN 978-80-7357-329-4.

³⁷ § 46 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

za majetkovou podstatu dlužníka je upraven v hlavě čtvrté obecné části insolvenčního zákona – ustanovení § 205 a následující.³⁸

Zákon poskytuje soudu možnost, aby některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení omezil pomocí předběžného opatření, neodporuje-li to zájmům věřitelů.³⁹ Příkladem omezení účinků z praxe pak může být vydání předběžného opatření, jehož předmětem je oprávnění soudního exekutora provádět exekuci srážkami ze mzdy. Důvodem vydání předběžného opatření je např. vymáhání výživného.⁴⁰

Cílem rozřešení insolvence dlužníka pomocí konkursu, tedy likvidačním způsobem, je zpeněžit dlužníkovu majetkovou podstatu pro uspokojení co největšího množství pohledávek věřitelů. Vydáním rozhodnutí o prohlášení konkursu se exekuční řízení nezastavuje, jelikož opět platí účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. c), což znamená nemožnost exekutora vymožení pohledávky provést.⁴¹ Prohlášením konkursu přechází dispoziční právo k majetkové podstatě na insolvenčního správce. V případě, že je majetková podstata dlužníka zpeněžena, zanikají účinky probíhající exekuce, jejíž předmětem měl být zpeněžený majetek.⁴² Soudní exekutor je poté vyrozuměn insolvenčním správcem podle ustanovení § 300 IZ.

Výsledkem řízení je vydání usnesení o zrušení konkursu, je-li dán důvod k vydání takového usnesení podle ust. § 308 IZ. Nabytím právní moci usnesení o zrušení konkursu končí jak účinky spojené se zahájením řízení, tak insolvenční řízení samotné s výjimkou účinků, u kterých je možné jejich navrácení do stavu před prohlášením konkursu.⁴³ Oprávněný má právo podat návrh na provedení exekuce pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, a to v promlčecí lhůtě 10 let od zrušení konkursu.

Insolvenční zákon předpokládá moment, kdy majetková podstata zcela nepostačí k uspokojení pohledávek a povede k výmazu právnické osoby z obchodního rejstříku. Nemá-li právnická osoba právního nástupce, zanikají tak

³⁸ § 205 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

³⁹ Podle § 82 odst. 2 písm. b) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

⁴⁰ KUBIZŇÁK, J. Účinky zahájení insolvenčního řízení ve vztahu k exekuci srážkami ze mzdy. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2014, 6(2014). MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/admin/priloha/2014-02-Komorni-listy.pdf>

⁴¹ § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

⁴² § 285 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

⁴³ § 312 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

neuspokojené pohledávky nebo jejich neuspokojené části a dále pro ně nelze exekuci navrhnout.⁴⁴

Odborná literatura pokládá reorganizaci za sanační způsob řešení úpadku, který je zásadně přípustný pro dlužníky – podnikatele. Primárním účelem reorganizace je poměrné uspokojení pohledávek věřitelů. Základní princip tkví v sekundárním účelu reorganizace, čímž je ozdravení dlužníkovy podniku na základě soudem schváleného reorganizačního plánu. Zatímco při rozřešení úpadku konkursem a oddlužením trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení do jeho skončení, u reorganizace tomu tak není: „jde-li o reorganizaci, trvají účinky do schválení reorganizačního plánu“.⁴⁵

Od schválení reorganizačního plánu přichází aplikace ust. § 360 IZ, které připouští provedení exekuce. Dále také vymezuje vzájemný vztah exekučního řízení a reorganizace: „Po účinnosti reorganizačního plánu lze proti dlužníku nařídit a provést exekuci k vymožení pohledávky stanovené reorganizačním plánem. Byla-li však tato pohledávka popřena, lze exekuci vést pouze v případě právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o zjištění této pohledávky.“ Reorganizace končí nabytím právní moci usnesení soudu, kterým soud bere na vědomí splnění reorganizačního plánu nebo alespoň jeho podstatné části.⁴⁶

Vedle reorganizace přichází v úvahu sanační forma řešení úpadku v podobě oddlužení. Je pokládáno za zvláštní způsob řešení úpadku výhradně v případě, kdy dlužníkem není podnikatel. Způsob oddlužení tedy lze zvolit, „jde-li o právnickou osobu, která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, nebo fyzickou osobu“.⁴⁷ Dlužník má příležitost dosáhnout oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře společně se zpeněžením majetkové podstaty za podmínek stanovených v ust. § 412a IZ.

Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení podle ust. § 109 IZ trvají, dokud nenabude rozhodnutí o splnění oddlužení právní moci. Nemožnost finalizovat exekuci, jejíž předmětem je majetek v majetkové podstatě dlužníka, tak

⁴⁴ HÁSOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy* [online]. I/2012. Brno: EKČR, 2012, 4, 13-19, s. 13-20. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2012-01-Komorni-listy.pdf>

⁴⁵ § 109 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

⁴⁶ WINTEROVÁ, A. a A. MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁴⁷ § 389 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

trvá po celou dobu insolvenčního řízení, nehledě na schválení či povolení oddlužení.

Právní úprava zavedla modifikaci ve smyslu upravení rozsahu majetkové podstaty pro jednotlivé způsoby oddlužení. V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se vůči majetku použijí obdobně ustanovení o účincích prohlášení konkursu. Exekutor může exekuci provést, nicméně za podmínky, že předmětem exekuce je majetek, který nenáleží do majetkové podstaty – dlužník onen majetek nabyt poté, co nastaly účinky schválení oddlužení.

Zákon rozsah majetkové podstaty v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře nijak výrazně nemění. Dispoziční právo k příjmům z majetkové podstaty náleží dlužníkovi, který je s nimi povinen naložit podle rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře.⁴⁸ Majetkovou podstatu tvoří majetek, který dlužník nabyt do schválení oddlužení i majetek nabytý v průběhu plnění splátkového kalendáře. Příkladem takového majetku jsou finanční prostředky na účtu dlužníka. Provedení exekuce přichází v úvahu potom, co rozhodnutí o splnění oddlužení nabylo právní moci.⁴⁹

Exekuce postihující majetek dlužníka neovlivňuje dlužníkovu povinnost naložit s příjmy určenými k plnění splátkového kalendáře. Z uvedeného vyplývá, že zákonná úprava připouští např. exekuci provedenou srážkami ze mzdy.

Dlužníkovým cílem je řádně a včas splnit povinnosti uložené podle způsobu oddlužení a v případě, kdy dlužník takové povinnosti dodrží, vydá insolvenční soud rozhodnutí o splnění oddlužení. K takovému rozhodnutí připojí osvobození dlužníka od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Osvobození se nevztahuje pouze na všechny přihlášené pohledávky v insolvenčním řízení, nýbrž i na pohledávky věřitelů, kteří své pohledávky nepřihlásili, ač tak učinit měli. Naproti tomu pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku nejsou osvobozením dotčeny.⁵⁰ Do účinnosti tzv. revizní novely⁵¹ insolvenčního zákona bylo rozhodnutí o osvobození vydáváno pouze na

⁴⁸ § 409 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

⁴⁹ HÁSOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy* [online]. I/2012. Brno: EKČR, 2012, 4, 13-19, s. 13-20. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2012-01-Komorni-listy.pdf>

⁵⁰ § 414 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

⁵¹ Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

návrh dlužníka, současná zákonná úprava oproti tomu dává soudu povinnost rozhodnutí o oddlužení a o rozhodnutí osvobození spojit.

Nabytím právní moci naplňuje rozhodnutí o osvobození ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu a vzniká nepřipustnost výkonu rozhodnutí. V takové situaci je na místě exekuční řízení zastavit, soudní exekutor má oprávnění exekuční řízení zastavit i bez návrhu, a to se souhlasem oprávněného.⁵² Nestane-li se tak, exekuční řízení zastaví soud bez návrhu na základě ust. § 55 odst. 5 exekučního řádu. Osobní bankrot neboli oddlužení je způsobem, jakým se dlužník může exekuci vyhnout.

Zdržet se vytváření závazků, které nebude schopen hradit, je v dlužníkově nejlepším zájmu. V opačném případě totiž neuhrazení pohledávek povede ke zrušení schváleného oddlužení a soud rozhodne o řešení úpadku formou konkursu podle ust. § 418 IZ, což by vedlo k možnosti provedení exekuce.

Tato kapitola blíže popisuje postupy insolvenčního a exekučního řízení, které probíhají za rozdílným účelem. Je nepochybné, že exekuční a insolvenční řízení mají mnoho podobných znaků, avšak jejich samotná podstata je rozdílná. Probíhají-li řízení současně, dochází nejen k souběhu, ale i střetu exekuce a insolvence. Právě z kolize exekučního a insolvenčního řízení vyvěrají materiální prameny předeslaných řízení. Skutečnosti popisované v této kapitole se zajisté promítnou do nákladů řízení, o jejichž vzájemném vztahu bude pojednávat samostatná část práce.

V obecné rovině platí přednost insolvenčního řízení, kterou můžeme dovodit z možnosti podat insolvenční návrh v průběhu exekučního řízení, přičemž finalizovat exekuci lze až po skončení insolvenčního řízení. Důsledkem započatí insolvenčního řízení není nemožnost zahájit exekuci, jejíž předmětem má být majetek v majetkové podstatě dlužníka, nýbrž odložení provedení exekuce, dokud insolvenční řízení neskončí. Je-li zahájeno exekuční řízení, a tak vydán exekuční příkaz během řízení insolvenčního, finalizace exekuce proběhne až po skončení insolvenčního řízení. Neposledním možným výsledkem je zánik dlužníka či zánik pohledávky, v takovém případě exekuci provést nelze.

⁵² § 55 odst. 4 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

2 Přehled právní úpravy exekučního a insolvenčního řízení

Následující kapitola je zaměřena zejména na prameny insolvenčního a exekučního řízení. Pro správné pochopení insolvenční a exekuční oblasti je nutná orientace v právních předpisech, na které beze sporu navazují podzákoné předpisy vztahující se k nákladům exekučního a insolvenčního řízení, jež jsou klíčové pro účely této práce a dále samostatným procesům obou řízení. Je vyloučeno, aby ministerstvo prostřednictvím vyhlášky ukládalo povinnosti a provádělo výklad zákona. Překročením zákonného zmocnění by byl takový postup v rozporu s čl. 79 odst. 3 Ústavy.⁵³

2.1 Prameny exekučního řízení

V první řadě je třeba zmínit občanský soudní řád z roku 1963, zákon č. 99/1963 Sb. obsahující základní koncepci výkonu rozhodnutí v České republice. Výkon rozhodnutí upravuje šestá část OSŘ a je rozdělen do osmi hlav. Právní úprava výkonu rozhodnutí občanského soudního řádu je klíčová nejen pro výkon rozhodnutí, ale také pro exekuční řízení. Vztah OSŘ a exekučního řádu je podrobněji popsán v kapitole 1.1.2 této práce. Svou strukturou je výklad výkonu rozhodnutí velmi obsáhlý a podrobný, upravuje základní zásady a principy řízení, procesní postupy soudu před zahájením řízení, jednotlivé způsoby vynucení povinnosti pro peněžitě i nepeněžitě plnění a mimo jiné podmínky zastavení a odložení výkonu rozhodnutí. OSŘ působí coby generální předpis pro řízení o výkonu rozhodnutí a exekuci.

Paralelně vedle OSŘ stojí zákonná úprava exekucí, v exekučním řádu, zákonu č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Exekuční řád, jak je z jeho názvu patrné, je fundamentálním předpisem pro celé exekuční řízení a činnost soudních exekutorů, vykládající institut soudního exekutora, exekutorskou samosprávu jeho činnosti a kárnou odpovědnost. Především upravuje procesní postup soudního exekutora a jeho vztah k exekučnímu soudu. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních je úpravou, která specificky doplňuje výkon rozhodnutí ve věcech rodinněprávních – hlava pátá zvláštní části stanoví průběh pro výkon rozhodnutí ve

⁵³ *Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 2. 2016, sp. zn.: Pl. ÚS 17/15 - 1.*

věci ochrany proti domácímu násilí a výkon rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé.

Pro stručný přehled v předpisech upravujících exekuční řízení je příslušný následující seznam⁵⁴:

Všechny níže uvedené předpisy jsou v účinném znění ke dni 1.1.2022

- Zákon č. 99/1963 Sb. - občanský soudní řád
- Zákon č. 120/2001 Sb. - exekuční řád
- Zákon č. 119/2001 Sb. - kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí
- Zákon č. 292/2013 Sb. - zákon o zvláštních řízeních soudních
- Vyhláška č. 329/2008 Sb. - o centrální evidenci exekucí
- Vyhláška č. 418/2001 Sb. - o postupech při výkonu exekuční a další činnosti
- Vyhláška č. 330/2001 Sb. - o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (exekutorský tarif)
- Vyhláška č. 37/1992 Sb. - o jednacím řádu pro krajské a okresní soudy
- „Milostivé léto“ - bod 25 přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

K účelům této práce a nákladům exekučního řízení v obecné rovině je stěžejním podzákonným předpisem vyhláška č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif, která byla vydána Ministerstvem spravedlnosti na základě zmocnění v ustanovení

⁵⁴ *Předpisy upravující exekuční řízení* [online]. Exekutorská komora České republiky, 2020. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/1/predpisy/24-predpisy-upravujici-exekucni-rizeni?w=>

§ 131 odst. 1 písm. a) až c) EŘ. Úkolem Ministerstva spravedlnosti bylo zajistit praktické použití za pomoci prováděcích předpisů k exekučnímu řádu. Exekutorský tarif, rozdělen do deseti částí, obsahuje úpravu výše a způsobu odměny exekutora, hotových výdajů, náhrady za ztrátu času, včetně přiměřené zálohy dle § 131 odst. 1 písmene a), a úpravu podmínky pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem dle § 131 odst. 1 písmene c).⁵⁵

Úkolu stanovit výši a způsob určení odměny správců podniku a náhrady jejich hotových výdajů (dle §131 písmene b) EŘ) se ministerstvo zhostilo tak, že § 24 exekučního tarifu odkazuje na vyhlášku č. 485/2000 Sb., o výši odměn správců podniku. Vyhláška č. 328/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí svojí účinností stanovila jednotlivé kroky k zápisu a výmazu údajů v centrální evidenci exekucí, vyřešila provoz a správu evidence a rovněž nahradila předchozí podzákonný předpis – vyhlášku č. 331/2001 Sb. Vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupu při výkonu exekuční a další činnosti vznikla v návaznosti na zmocňovací ustanovení § 131 odst. 1 písm. e) a upravuje tak postupy při výkonu exekuční činnosti k provedení třetí až osmé hlavy EŘ.

2.2 Prameny insolvenčního řízení

Základním stavebním kamenem insolvenčního práva je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který nahradil právní úpravu konkursu a vyrovnání účinnou od 1991 do roku 2008. Insolvenční zákon od svého přijetí prošel již více než dvaceti změnami, jednou z významných institutů pro insolvenční právo je oddlužení, jenž bylo zjednodušeno v zákonem č. 64/2017 Sb. v novelizaci. Danou právní úpravu tvoří čtyři části jako jeden provázaný celek, jelikož jeho Obecná část a část Společná ustanovení jsou společné pro druhou část insolvenčního zákona. Při výkladu dílčích ustanovení způsobů řešení úpadku je třeba dbát na to, že způsobu řešení úpadku předchází řada fází insolvenčního řízení, jež jsou upraveny v části první IZ.⁵⁶

Zmocnění Ministerstva spravedlnosti provádí ustanovení § 431, které tak deleguje vydání prováděcích předpisů. Současně jimi jsou: vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně

⁵⁵ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 667, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

⁵⁶ HÁSOVÁ, J. a T. MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

insolvenčního správce, o náhradách hotových výdajů a vyhláška č. 190/2017 Sb. k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona.⁵⁷

Vznik práva vykonávat činnost insolvenčního správce spolu s celkovou činností tohoto institutu a seznamem insolvenčních správců je upraven v zákoně č. 312 Sb., o insolvenčních správcích. Zákon o insolvenčních správcích provádí vyhlášky č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců, dále č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců a v poslední řadě vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce.⁵⁸

Co se týče občanského soudního řádu, tak platí přiměřená aplikace ustanovení pro sporné řízení, o které blíže pojednává kapitola 1.3. V případě, že OSŘ nelze použít, přichází na řadu ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních.

Pro stručný přehled v předpisech upravujících insolvenční řízení je příslušný následující seznam:

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 312/2006Sb., o insolvenčních správcích
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách hotových výdajů
- Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

⁵⁷ WINTEROVÁ, A. a A. MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁵⁸ KOZÁK, Jan a kol. . *Insolvenční zákon*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

- Vyhláška č. 190/2017 Sb. k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele)
- Vyhláška č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců
- Vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců
- Vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce

2.3 Pojem soudního exekutora

Profese soudního exekutora byla zřízena přijetím exekučního řádu, podstata institutu spočívá ve státem přenesených pravomocích, na základě kterých exekutor vykonává svoji činnost s cílem úspěšně provést exekuci. Odpovědnost za průběh řízení je taktéž delegována zákonem.

„Soudní exekutor je fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil exekutorským úřadem. V rámci pověření exekutorským úřadem exekutor provádí nucený výkon exekučních titulů včetně zřízení exekutorského zástavního práva a další činnost podle tohoto zákona.“⁵⁹

K výkonu činnosti exekutora je nutno splnit několik předpokladů uvedené v § 9 až 12 EŘ. *„Exekutorem je fyzická osoba, která je bezúhonná, má plnou způsobilost k právním úkonům, absolvovala právnickou fakultu na vysoké škole se sídlem v ČR, vykonala alespoň tříletou exekutorskou (či jinou) praxi, složila exekutorskou (či jinou) zkoušku, po úspěšném absolvování výběrového řízení složila exekutorský slib, byla ministrem spravedlnosti jmenována do exekutorského úřadu a následně uzavřela smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti.“⁶⁰*

Činnost soudního exekutora je vykonávána nezávisle, svědomitě a nestranně, v průběhu exekuční činnosti je vázán Ústavou, zákonem, jinými

⁵⁹ § 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁶⁰ KASÍKOVÁ, M. a kol. Exekuční řád: komentář. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1-2, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

právními předpisy a taktéž rozhodnutími vydanými soudy ve vykonávacím a exekučním řízení.⁶¹ Exekuční činnost nelze omezit v jiném případě, než ve kterém tak stanoví exekuční řád, tím se rozumí, že soudu nepřísluší vydat např. předběžné opatření nebo uložit exekutorovi povinnost, aby nepokračoval v exekuci. Městský soud v Praze tak judikoval, že užití předběžného opatření v exekučním řízení je pojmově vyloučeno.⁶² V takovém případě je třeba využít institutu OSŘ a EŘ k tomu konkrétně stvořených.

V čele organizace samosprávy soudních exekutorů stojí Exekutorská komora ČR vydávající stavovské předpisy, které zejména stanoví postupy komory a rovněž sjednocují exekutorskou praxi. Zárukou nezávislosti exekutora je právě samosprávná činnost Exekutorské komory ČR.

Exekutor provádí výkon exekučních titulů a jeho úkony jsou považovány za úkony soudu, přičemž je na jeho vlastním uvážení vybrat, jakým způsobem exekuci provede. Z judikatury vyplývá, že činnost exekutora při provádění exekuce nelze považovat za činnost soukromoprávní, nýbrž za výkon státní moci na základě svěřené pravomoci předpisy veřejného práva.⁶³ Je ovšem nutno rozlišovat mezi činnostmi soudního exekutora jako nositele delegované státní moci od postavení „běžného“ účastníka řízení v případě rozhodování o nákladech řízení.⁶⁴

Právní úprava blíže vymezuje oprávnění vykonávání úkonů exekutora jako úkony, které nejsou svěřeny do rukou soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu na základě OSŘ a dalších právních předpisů.⁶⁵ Je patrné, že mezi exekutorovi pravomoci patří vydávání rozhodnutí, která nejsou vydávána soudem na základě EŘ. Dohled nad činností exekutora je vykonáván Ministerstvem spravedlnosti, předsedy okresních soudů a Exekutorskou komorou České republiky.⁶⁶ Výkonem exekuční činnosti a výkonem činností z pověření soudu či státního zástupce se dostává exekutorovi označení úřední osoby. Tak se mu dostává určitého typu trestněprávní ochrany, oproti tomu mu ovšem trestní zákoník stanovuje vyšší míru trestněprávní odpovědnosti.⁶⁷

⁶¹ § 2 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁶² Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2002, sp. zn.: 39 Co 340/02.

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2006, sp. zn.: 20 Cdo 2706/2004.

⁶⁴ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 3. 2014 sp. zn.: 15 Kse 5/2013.

⁶⁵ § 52 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád.

⁶⁶ § 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁶⁷ § 127 odst. 1 písm. f) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon rovněž stanoví podmínky pro zánik exekutorského úřadu ustanovením § 15 EŘ, *in concreto* úřad zaniká smrtí exekutora, jeho prohlášením za mrtvého, pozbyde-li státního občanství České republiky, omezením svéprávnosti, dnem právní moci rozhodnutí, kterým bylo uloženo kárné opatření odvolání z exekutorského úřadu nebo kterým byl exekutor odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a v poslední řadě uplynutím 6 kalendářních měsíců následujících po měsíci, v němž byla ministerstvu doručena žádost exekutora o ukončení výkonu exekutorského úřadu.⁶⁸ Odstavec 2 § 15 pak dodává taxativní výčet důvodů pro odvolání exekutora. Odvolat soudního exekutora přísluší ministru spravedlnosti a ten tak učiní za situace, kdy je exekutor pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin nebo čin v souvislosti s exekuční činností, dále také exekutor nedoloží Exekutorské komoře kopii smlouvy o pojištění odpovědnosti či smlouva zanikne bez obnovení, neotevře kancelář ve svém úřadu do 3 měsíců po složení slibu nebo vzhledem ke svému zdravotnímu stavu není schopný vykonávat exekuční činnost minimálně po dobu jednoho roku.⁶⁹ Oprávnění k výkonu činnosti v exekutorském úřadu je pozastaveno dnem doručení rozhodnutí o jeho odvolání.⁷⁰

2.3.1 Soudní exekutor jako podnikatel

Z pohledu ustanovení § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník se soudní exekutor nachází v postavení podnikatele. Ustanovení § 3 EŘ nám říká, že neoddělitelnou součástí výkonu exekuční činnosti je odměna exekutora. „*Exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplat.*“⁷¹ Ačkoli je tedy zákonem označován za úřední osobu, je zároveň podnikatelem. Povinnost platit daň z příjmu a za určitých podmínek daň z přidané hodnoty soudního exekutora nemine. Svou činnost naplňuje soustavně za dosažením zisku, ovšem legislativní úprava zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) se ho netýká.⁷² Lze dovodit, že exekutor vykonává svou činnost jako svobodné povolání, jak sama uvádí důvodová zpráva exekučního řádu: „*Exekutor je nestátním orgánem – fyzickou osobou, na kterou stát deleguje část svých mocenských práv, která jinak*

⁶⁸ § 15 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁶⁹ § 15 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁷⁰ § 15 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁷¹ § 3 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁷² KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

*přísluší soudům. Exekutor vykonává činnost jako svobodné povolání a má postavení veřejného činitele.*⁷³ Svým výkonem činnosti se tak nachází v postavení podnikatele *sui generis*.

S přijetím exekučního řádu šel záměr zákonodárce k vytvoření takového institutu, ve kterém bude dosaženo lepší efektivity exekučního řízení, a to právě mimo jiné díky finanční motivaci nezávislého a nestranného soudního exekutora. Ústavní soud odpověděl na otázku, zdali lze exekutorskou činnost srovnávat s pozicí zaměstnance, a to tak, že *„podnikáním se rozumí činnost, prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku. Z této definice vyplývá základní charakteristika postavení podnikatele – soustavná činnost prováděná za účelem dosažení zisku a ve vztahu k oprávněnému na vlastní riziko. Je třeba zdůraznit, že exekutor jako podnikatel má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce. Toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou.*⁷⁴ Citace z judikatury Ústavního soudu pevně položila jeden ze základních principů exekutorské činnosti. S delegováním státní moci nese exekutorská činnost nepochybně určitá rizika. Jedním z nich je právě podnikatelský aspekt, se kterým se exekutor potýká po celou dobu výkonu jeho povolání – exekutor není ke státu v zaměstnaneckém poměru, tudíž mu stát neplatí odměnu. Jeho nejlepším zájmem je vést řízení řádně současně s rychlým a efektivním postupem vedoucím k vynucení povinnosti, jelikož ustanovení § 5 odst. 1 exekučního tarifu praví: *„základem pro určení odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného*“.⁷⁵ Z uvedeného lze dovodit, že pokud exekutor z peněžité částky nevymůže ani jednu korunu, přísluší mu pouze odměna minimální. Od roku 2001 se judikturní rozhodnutí soudů napříč českou krajinou zaobírají problematikou určení nákladů exekučního řízení, ať už je to v případě vymáhání plnění od povinného, který se stal nemajetným a došlo tak k zastavení řízení nebo například provedení exekuce po zahájení insolvenčního řízení, jenž ve svém konci dospělo ke

⁷³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 120/2001 Sb., sněmovní tisk č. 725/0, zvláštní část, k § 1. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=725&CT1=0>

⁷⁴ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 150/04.

⁷⁵ § 5 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

schválení oddlužení povinného. V dané souvislosti je na místě zmínit přelomový příklad ze soudní judikatury.

Příkladem je nález Ústavního soudu ze dne 6. října 2020, sp. zn.: III. ÚS 1231/20, ve kterém byla projednávána pohledávka přihlášená z titulu odměny exekutora v rámci insolvenčního řízení, načež byl nárok na odměnu exekutora ve formě pohledávky popřen insolvenčním správcem. V řízení o určení pravosti pohledávky odvolací soud argumentoval tak, že nelze přihlásit pohledávku k uhrazení odměny exekutora, pakliže soudní exekutor do zahájení insolvenčního řízení z peněžité částky nevyvymohl nic a insolvenční řízení následně skončilo oddlužením, tudíž dojde k zastavení exekuce. Ze závěru Vrchního soudu je nezbytné zmínit: *„soudní exekutor nebude moci příkazem k úhradě nákladů exekuce uložit povinnému povinnost k zaplacení odměny exekutora, protože odpovídající pohledávka mu měla zaniknout již oddlužením. Současně ale před schválením oddlužení soudní exekutor nebude moci přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení, protože ještě neměla nastat skutečnost, s kterou exekutorský tarif spojuje právo na odměnu exekutora, a stále není postaveno najisto, zda k oddlužení dojde, nebo nikoli. Soudní exekutor tak sice podle exekučního řádu bude mít právo na odměnu, ten však v předmětné situaci nebude moci nijak uplatnit. Jakýkoli jeho postup bude vyhodnocen buď jako „předčasné“ nebo jako „opožděné“ uplatňování jeho práva, což ho staví do neřešitelné pozice.“*⁷⁶, uvádí Ústavní soud.

Takový závěr vlastně zcela paralyzoval možnosti exekutora, který neměl jasné východisko. Ačkoliv Ústavní soud poukázal na podnikatelské riziko, názor Vrchního soudu zcela popřel a shledal porušení práva na odměnu, soudní ochranu a podnikání.

Dále k dané situaci dodává, že exekutorovo právo na odměnu není možno odepřít v obdobné situaci lišící se pouze ve skutečnosti, že *„zastavení exekuce předcházelo oddlužení, které vylučuje možnost následného rozhodnutí o úhradě nákladů dříve zahájené exekuce. Schválení oddlužení je skutečností, kterou soudní exekutor nemůže v průběhu exekuce nijak ovlivnit, a proto mu ji z hlediska jeho nároku nelze přičíst k tíži.“*⁷⁷ Ústavní soud odkazoval na analogickou aplikaci

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2020, sp. zn.: III. ÚS 1231/20.

⁷⁷ Tamtéž.

ustanovení § 11 odst. 2 exekučního tarifu, které v daných případech (např. zmíněné zastavení exekuce) exekutorovi garantuje stanovenou odměnu.

Neměnnou součástí exekutorovi podnikatelské náplně je zaměstnanecká agenda, jelikož je ryze v jeho dovednostech, jak úřad organizačně uspořádá. Nemá však povinnost tak učinit, jedná se pouze o oprávnění. Na základě ust. § 5 EŘ v souvislosti s ust. § 19, § 23 a § 27 EŘ je oprávněním v organizační struktuře zaměstnávat zaměstnance. Osoby, jež jednájí ve jménu exekutora, musí být vždy jeho zaměstnanci. Exekuční řád výslovně uvádí zaměstnání exekutorského koncipienta, exekutorského kandidáta a vykonavatele exekutora, přičemž stanoví kvalifikační podmínky pro výkon jednotlivých pozic.⁷⁸

Ona kombinace ekonomické zdatnosti spolu s mnohdy rozdílnou a proměnlivou judikaturou tvoří v podnikatelské sféře exekutora značné obtíže, nicméně tato tématica je v posledních letech mnohdy soudně projednávána a je možné, že v budoucnu se judikatura ustálí.

2.3.2 Teritorialita exekutorů a metodika pověření

Teritorialita exekutorů bylo a stále je jedním z probíraných témat napříč politickým spektrem i ve společnosti, proto tato práce věnuje samostatnou podkapitolu uvážení nad místní příslušností soudních exekutorů.

V současné době je oprávněním exekutora vykonávat svou činnost po celém území ČR, přičemž platí, že „*sídlem exekutorského úřadu je obec, ve které je sídlo okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován*“.⁷⁹ Je zcela vůlí oprávněného, jakého exekutora si zvolí, a ten pak exekuci provede. Bylo úmyslem zákonodárce, aby platila zcela a jistě dispoziční zásada, přičemž oprávněný musí v exekučním návrhu uvést, jaký exekutor má být exekucí pověřen spolu s jeho sídlem. Ostatně tak uvádí důvodová zpráva k exekučnímu řádu: „*Neexistuje žádná souvislost mezi příslušností exekučního soudu a příslušností exekutora. K pověření*

⁷⁸ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 51-52. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁷⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 127. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

*exekutora vybraného oprávněným musí dojít, soud nemá možnost rozhodnout o příslušnosti jiného exekutora.*⁸⁰

Ustanovení § 45 odst. 2 EŘ pak stanoví místní příslušnost exekučních soudů: „*Místně příslušným exekučním soudem je soud, v jehož obvodu má povinný, je-li fyzickou osobou. Je-li povinný právnickou osobou, je místně příslušným soud, v jehož obvodu má povinný sídlo.*“⁸¹ Je tedy přirozené, že dochází k pověření exekutora, který má sídlo v jiném obvodu, než je příslušný exekuční soud, což je výsledkem dispozice oprávněného a současně jedním z aspektů, ve kterém lze spatřit komplikace – s delší vzdáleností mezi exekutorem a povinným se zvyšují cestovní náklady a náklady vynaložené při komunikaci v ose povinný – exekutor.⁸²

V průběhu posledních dvaceti let se vedly nekonečné debaty o tom, zda teritorialitu úplně zrušit, ponechat či částečně modifikovat (např. částečná věcná teritorialita nebo určitá osobní teritorialita)⁸³, nicméně z hlediska místní příslušnosti exekutorů nedošlo k žádným výrazným změnám. Jedním z mnoha vyústění debat, které se vedou již od zavedení exekučního řádu, je nález Ústavního soudu Pl. ÚS 15/18 ze dne 2.11.2021. Skupina senátorů v zastoupení požadovala zrušení části ust. § 28 exekučního řádu pro rozpor s principem právního státu dle čl. 1 odst. 1 Ústavy, dále porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Argumentace skupiny senátorů byla stavěna na tezi, že v případě, kdy má soudní exekutor celorepublikovou působnost „*nelze zajistit nezávislé a objektivní rozhodování o právech a povinnostech jak oprávněného, tak i povinného*“ s domněním, že „*soudní exekutor veden snahou o ekonomický profit své činnosti a může nabízet (a nabízí) rámcovým oprávněným nestandardní podmínky či ústupky (např. v podobě nepožadování záloh na náklady exekuce či odpuštění úhrady nákladů exekuce při jejím zastavení pro nemajetnost povinného)*.“ Na základě předeslaných událostí tak má docházet k bližší nespecifikovanému poměru mezi exekutorem a oprávněným, díky čemuž nelze zajistit objektivní rozhodování o

⁸⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 120/2001 Sb., sněmovní tisk č. 725/0, zvláštní část, k § 28. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=725&CT1=0>

⁸¹ § 45 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

⁸² KOLÁŘÍK, L. Teritorialita jako cesta k nezávislosti soudních exekutorů. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2019, 11(2019), 40-42. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/admin/priloha/2019-01-Komorni-listy.pdf>

⁸³ KASÍKOVÁ, M. Novelizace exekučního práva a profese exekutora. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2019, 11(2019), 46. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha/2019-04-Komorni-listy.pdf>

právech a povinnostech účastníků řízení a nestrannost i nezávislost soudního exekutora je narušena.⁸⁴

Pro cíl této kapitoly Ústavní soud obsáhle shrnul mimo jiné i argumenty pro a proti teritorialitě exekutorů, přičemž odkazoval na názory z řad odborné veřejnosti, soudců, soudních exekutorů či politiků.

Celorepubliková působnost exekutorů v dnešní podobě přináší jednoznačný přínos z hlediska finanční atraktivity v lokalitách, kde je vyšší míra zadlužení, přičemž je exekutorům zachován princip rovnosti příležitostí. Konkurenční prostředí vyhovuje jak zdatným a aktivním exekutorům, tak i věřitelům majícím právo si vybrat zkušeného exekutora. Úskalí zavedení teritoriality je požadavek trvalého pobytu povinného v obvodu soudu. Nebydlí-li povinný fakticky v obvodu příslušného soudu pak teritorialita postrádá smyslu, jelikož náklady vykonané cesty exekutora hradí věřitel, jenž nebude mít možnost výběru. Poslední argument je spíše otázkou, zdali má zavedení teritoriality exekutorů smysl, pakliže v současné době je většina exekuční činnosti vedena způsobem imobiliární exekuce, namísto mobiliární.⁸⁵

Na druhé straně JUDr. Jaroslav Mádr, soudce Krajského soudu v Brně, spatřuje v zavedení teritoriality zásadní pozitiva. Přerušením vazeb mezi exekutorem a oprávněným se napraví nezávislost a nestrannost soudního exekutora, čímž teritorialita přispěje k rovnosti účastníků.⁸⁶ Dále Ústavní soud uvádí jako pozitivum regionální znalost soudního exekutora při zjišťování majetkových poměrů povinného, což by celkově zefektivnilo exekuční řízení. Konečně, jedním ze silnějších argumentů pro zavedení teritoriality je *„zajištění hospodárnosti exekučního řízení, když nynější stav je ekonomicky neúčelný, a to jak pro soudního exekutora, jehož zaměstnanci při činnostech „v terénu“ neefektivně tráví čas cestami do místa výkonu a musí jim platit cestovní výdaje, hradit vyšší amortizaci vozidla, tak i pro povinného, který je při provádění exekuce navíc „potrestán“ povinností nést náklady na cestovné a ztráty času na cestě. Budou-li soudní*

⁸⁴ *Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2.11.2021 sp.zn.: Pl.ÚS 15/18.*

⁸⁵ *Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2.11.2021 sp.zn.: Pl.ÚS 15/18.*

⁸⁶ Rozhovor s JUDr. Jaroslavem Mádrem, soudcem Krajského soudu v Brně – pobočka Jihlava. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 12(2020), 8. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2020-03-Komorni-listy.pdf>

*exekutor a jeho úřad ve větším dosahu dlužníka, může to vést k dalšímu snížení nákladů exekuce.*⁸⁷

Ústavní soud tak dospěl k závěru, že napadená ustanovení nejsou v rozporu s Ústavou a Listinou základních práv a svobod, tudíž návrh zamítl. Novela exekučního řádu se nepochybně blíží, ovšem do dnešního dne nedošlo k politické shodě. V dnešní době je také probírána přeměna exekutorské příslušnosti na systém jeden dlužník – jeden exekutor.⁸⁸ Teritorialita exekutorů je jistě problematikou, která vzbuzuje v řadách odborné veřejnosti diskuze. Exekutorská komora ČR se k dané tématice několikrát vyjadřovala a doposud zaznívaly směrem k přijetí místní příslušnosti pozitivní ohlasy, je nutno ovšem podotknout, že takovou změnu je třeba přijmout řádným legislativním procesem se shodou napříč politickým spektrem a taková změna by měla být systémová.⁸⁹

2.4 Pojem insolvenčního správce

Insolvenční správce vystupuje jakožto úřední osoba a subjekt *sui generis* insolvenčního řízení, na jehož úkony v porovnání se soudním exekutorem se nehledí jako na úkony insolvenčního soudu. Definici pojmu insolvenční správce nenalezneme v insolvenčním zákoně, avšak musíme hledat v zákoně č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, který pojem vymezuje, upravuje vznik práva činnosti insolvenčního správce vykonávat, seznam insolvenčních správců a taktéž jeho odpovědnost.⁹⁰

Pro výkon činnosti insolvenčního správce je nutno splnit zákonné podmínky, a to konkrétně být fyzická osoba, která má oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce, „*veřejná obchodní společnost, zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytuje stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, a je založená podle práva členského*

⁸⁷ *Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2.11.2021 sp.zn.: Pl.ÚS 15/18.*

⁸⁸ *Návrh senátního návrhu zákona senátorky Adély Šípové, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Tisk č. 143. Praha: Senát Parlamentu České republiky, 13. funkční období, 09.09.2021. Dostupné také z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/100561/84391>*

⁸⁹ *EK ČR lituje další promarněné příležitosti zavést teritorialitu [online]. In: . Exekutorská komora ČR. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2328-ek-cr-lituje-dalsi-promarnene-prilezitosti-zavest-teritorialitu?w=>*

⁹⁰ *Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 12. 3. 2012, sp. zn.: IV. ÚS 3089/11.*

státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru a která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce.“⁹¹

Povolení vykonávat činnost insolvenčního správce uděluje Ministerstvo spravedlnosti ČR. Pro získání takového povolení je pak třeba svéprávnosti, bezúhonnosti, získat vysokoškolské vzdělání v magisterském oboru, výkon v odborné praxi (související s výkonem funkce insolvenčního správce) po dobu alespoň tří let, vykonat zkoušku insolvenčního správce, dále uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce, a uhradit Ministerstvu spravedlnosti ČR správní poplatek.⁹² Pro veřejnou obchodní společnost pak platí podmínka fyzické osoby společníka, jenž je statutárním orgánem či členem statutárního orgánu, jejímž prostřednictvím bude činnost insolvenčního správce vykonávat a podmínka uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu.⁹³

Povinností insolvenčního správce je vykonávat svou funkci odborně a svědomitě. Jeho úsilí směřuje k maximálnímu možnému uspokojení věřitelů. V tomto smyslu je povinen upřednostnit společný zájem věřitelů před zájmy vlastními a zájmy jiných osob, tím se rozumí kupříkladu neprodlení oznámení insolvenčnímu soudu ve věci střetu zájmů nebo naplňování zásad insolvenčního řízení ve smyslu nespravedlivého poškození.⁹⁴

Rolí insolvenčního správce je jednat na účet dlužníka a spravovat majetkovou podstatu, pokud má takové oprávnění. Avšak v první řadě vede seznam přihlášených pohledávek, na základě poskytnuté dokumentace rozhoduje o pravosti přihlášené pohledávky a provádí její přezkum, případně má oprávnění ji popřít. Následně má povinnost zajistit zjištění majetkové podstaty dlužníka, proto mu mimo jiné poskytuje insolvenční zákon oprávnění navrhnout prohlídku bytu, sídla či schránky a skříní, v nichž se nachází majetek náležející do majetkové podstaty.⁹⁵ Také s cílem zjištění majetku dlužníka mají subjekty, jenž určí právní úprava, povinnost bez zbytečného odkladu poskytnout součinnost insolvenčnímu správci na základě jeho písemné žádosti. Insolvenční správce pořizuje soupis majetkové

⁹¹ § 2 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

⁹² § 4 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

⁹³ § 5 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

⁹⁴ HÁSOVÁ, J. a T. MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 37. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

⁹⁵ § 212 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

podstaty dlužníka, dojde-li k zápisu majetku do soupisu, lze s majetkem nakládat pouze způsobem, který stanoví insolvenční zákon.⁹⁶ Nakládání s majetkovou podstatou dlužníka probíhá ve smyslu ustanovení § 228 IZ. Další činnost se liší dle jednotlivých způsobů řešení úpadku dlužníka a úprava insolvenčního zákona jí věnuje prostor v části druhé insolvenčního zákona, detailněji je rozebrána v nadcházející kapitole 4, jenž je zaměřena na způsoby řešení úpadku ve vztahu spolu s vynaloženými náklady insolvenčního správce.

Vedle pojmu insolvenční správce insolvenční zákon uvádí a pracuje s dalšími druhy insolvenčních správců. Z dikce právní úpravy plynou čtyři zvláštní druhy: hostující, zvláštní, předběžný a oddělený insolvenční správce.

Na hostujícího insolvenčního správce se hledí jako na „obecného“ insolvenčního správce, pokud je oprávněn vykonávat svoji činnost na základě získaného oprávnění v jiném členském státu Evropské unie, členském státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, vykonává takovou činnost v jiném členském státu a má právo dočasně či příležitostně vykonávat svou činnost na území ČR. Hostující insolvenční správce je taktéž zahraniční společnost poskytující totožné záruky společníků jako veřejná obchodní společnost a stejně tak má právo vykonávat činnost insolvenčního správce v jiném členském státu, přičemž má právo dočasně či příležitostně vykonávat tuto činnost na území ČR.⁹⁷ Pod praktickým příkladem lze uvést jediného zapsaného hostujícího insolvenčního správce v ČR – tím je Nikolaos Antoniadis, který současně vykonává činnost hostujícího insolvenčního správce na území Německa.⁹⁸

Zákonná úprava stanoví podmínky, za jakých lze ustanovit předběžného insolvenčního správce provádějící činnost pouze takovou, jakou mu stanoví insolvenční soud na základě zákona, a to zejména z důvodu hrozících změn v majetkové podstatě dlužníka před rozhodnutím o úpadku. Ustanovení předběžného insolvenčního správce provede insolvenční soud obvykle formou předběžného opatření, jenž slouží soudu jakožto nástroj, kterým lze omezit dlužníkovu nakládání s majetkovou podstatou, a to ve větší míře, než stanoví § 111 IZ.⁹⁹ Cílem je zamezit nakládání s určitými věcmi nebo právy náležejícími do

⁹⁶ § 217 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

⁹⁷ § 2 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

⁹⁸ Insolvenční rejstřík, seznam insolvenčních správců. *Justice.cz* [online]. Dostupné také z: <https://isir.justice.cz/InsSpravci/public/seznamAction.do>

⁹⁹ § 112 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

majetkové podstaty dlužníka.¹⁰⁰ Jan Kozák v souvislosti s ustanovením předběžného správce v komentáři uvádí:

„Nerespektuje-li dlužník omezení daná mu § 111 nebo je-li důvodná obava, že dlužník nebude tato omezení respektovat (např. dlužník nereaguje na výzvu insolvenčního soudu k předložení seznamu majetku a závazků, příp. výkazu likvidity a výhledu vývoje likvidity dle § 128 odst. 3), dojde k vydání předběžného opatření, které dlužníka omezí nad rámec § 111.“¹⁰¹

V rámci zachování efektivity a rychlosti insolvenčního řízení je účelné, aby se předběžný insolvenční správce stal insolvenčním správcem v navazujícím řízení, IZ tento postup upravuje v rámci přiměřené aplikace ustanovení, která platí pro insolvenčního správce.¹⁰²

Dalším specifickým druhem je oddělený insolvenční správce. Vyvstanou-li okolnosti vzbuzující možnou podjatost insolvenčního správce, pak je žádoucí institut odděleného insolvenčního správce použít. Typicky se jedná o poměr mezi insolvenčním správcem a některým z věřitelů či zástupce věřitele, přičemž jejich vzájemný vztah nesmí ohrožovat celé insolvenční řízení nýbrž jenom jeho dílčí část. Je na povážení soudu, zda postačí ustanovit odděleného insolvenčního správce nebo insolvenčního správce odvolat, v prvním případě pak ustanoví odděleného insolvenčního správce pro okruh úkonů, pro který je insolvenční správce vyloučen.¹⁰³

Je-li předmětem insolvenčního řízení problematika vyžadující odbornou specializaci, má soud pravomoc ustanovení zvláštního insolvenčního správce paralelně vedle „původního“ insolvenčního správce v řízení. Výše uvedeným právní úprava rozumí *„znalosti ekonomicko-technické povahy, které by mohly mít zásadní význam v případě provozování podniku či správy majetkové podstaty po rozhodnutí o úpadku dlužníka. Cílem ustanovení zvláštního správce by nemělo být pouze snížení objemu činnosti vykonávané samotným insolvenčním správcem, ale doplnění jeho univerzálních znalostí odborníkem se specifickými znalostmi, jejichž*

¹⁰⁰ § 113 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁰¹ KOZÁK, Jan a kol. . *Insolvenční zákon*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

¹⁰² § 27 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁰³ KOZÁK, Jan a kol. . *Insolvenční zákon*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

využití je v řízení potřeba.“¹⁰⁴ Insolvenční soud musí při ustanovení zvláštního správce brát v potaz riziko vzniku kompetenčních sporů mezi insolvenčním správcem a zvláštním insolvenčním správcem, tudíž stanoví v jeho ustanovení jasnou působnost jeho činnosti, přičemž činnost zvláštního insolvenčního správce má pomocný charakter k insolvenčnímu správcovi. Činnost zvláštního správce končí uplynutím doby, na kterou byl ustanoven, splněním jeho činnosti či rozhodnutím soudu o zproštění z funkce, přičemž zároveň přechází jeho práva a povinnosti v rámci dané insolvenční činnosti zpět „hlavnímu“ insolvenčnímu správcovi.

2.4.1 Metodika ustanovení insolvenčního správce

Do 1. 1. 2014 spočívalo ustanovení insolvenčních správců v nominačním systému na základě výběru insolvenčního správce předsedou soudu. Novelizace insolvenčního zákona byla velmi žádoucí, jelikož nominační systém vedl k nerovnoměrnému přidělu správců a rovněž tak vznikal vztah závislosti insolvenčního správce k soudci. Cílem revizní novely – zákona č. 294/2013 Sb. bylo zrušení nominačního systému a zavedení systému nového, který spočívá v tzv. „kolečku“. Jedná se o rotační systém vycházejícího ze seznamu insolvenčních správců, který volbu příslušného soudce značně omezuje. Seznam insolvenčních správců je součástí insolvenčního rejstříku, veden Ministerstvem spravedlnosti. Výše uvedené vyplynulo k větší důvěryhodnosti insolvenčního řízení a nestrannosti insolvenčních správců.¹⁰⁵

Dle platné právní úpravy pak určí osobu insolvenčního správce předseda soudu formou opatření, na základě kterého pak provede insolvenční soud ustanovení. V případě reorganizace platí aplikace ustanovení § 25 IZ: *„Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení reorganizace podle § 148 odst. 2 a je-li v předloženém reorganizačním plánu určena osoba insolvenčního správce, ustanoví insolvenční soud insolvenčním správcem tuto osobu; to neplatí, nesplňuje-li takto určený insolvenční správce podmínky uvedené v § 21 až 24 a odstavci 3.“*¹⁰⁶

¹⁰⁴ KOZÁK, Jan a kol. . *Insolvenční zákon*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

¹⁰⁵ ČÍSAŘ, J. "Zákonný" insolvenční správce. *Bulletin advokacie*, 2017, (62017). ISSN 1210-6348.

¹⁰⁶ § 25 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

Ustanovení insolvenčního správce je omezeno pořadím v příslušném seznamu obvodu krajského soudu, které se řídí zapsáním sídla či provozovny do daného seznamu. Výjimku z rotačního systému reprezentuje ustanovení § 25 odst. 5 IZ, které umožňuje stanovit insolvenčního správce mimo stanovené pořadí, je-li to nezbytné z hlediska stavu insolvenčního řízení, osobě dlužníka a odborné způsobilosti insolvenčního správce. Tak lze učinit jen na základě zákonem stanovených podmínek, s řádným odůvodněním.¹⁰⁷ Insolvenční správce, eventuálně předběžný insolvenční správce je ustanoven nejpozději s rozhodnutím o úpadku.

3 Náklady exekučního řízení

Fundamentální principy rozhodování o náhradě nákladů v exekučním řízení vycházejí z úpravy výkonu rozhodnutí v OSŘ, jelikož účelem vykonávacího řízení je vynucení splnění povinnosti a rovněž je tomu tak v případě řízení exekučního. Zákonná úprava exekučního řádu upravuje náklady exekučního řízení v hlavě sedmé a odměnu exekutora v hlavě osmé první části. Exekuční řád od sebe jednotlivě odlišuje náklady exekuce, náklady oprávněného a náklady plátce mzdy oproti odměně exekutora. Obecné vymezení nákladů účastníků řízení a jejich způsob placení definuje občanský soudní řád v třetí hlavě třetí části.

3.1 Náklady povinného

Náklady povinného jsou jediné z uvedených nákladů v této práci, které exekuční řád žádným způsobem neupravuje a nedefinuje. Při pohledu na náklady povinného je třeba brát v potaz povahu exekučního řízení a podmínky, za jakých náklady povinného mohou vznikat. Z dikce exekučního řádu se můžeme domnívat, že za předpokladu úspěšného dokončení exekuce povinnému nárok na náhradu nákladů nevznikne. Taková situace by ovšem mohla nastat při nemožnosti exekuci úspěšně dokončit a vyústit v zastavení exekuce viz ustanovení § 89 exekučního řádu: *„Dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků, případně paušálně stanovenou náhradu nákladů plátce mzdy ten, který zastavení zavínil.“*¹⁰⁸

¹⁰⁷ § 25 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁰⁸ § 89 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

3.2 Náklady oprávněného

Vznik nákladů oprávněného je podmíněn účelným vynaložením k vymožení nároku. Ustanovení § 87 odst. 2 EŘ presumuje úspěch vymožení ve prospěch oprávněného a stejně tak zakládá na předpokladu zavinění na straně povinného, který odpovídá za náhradu nákladů vznikající při vynucení povinnosti, která nebyla splněna dobrovolně. Specifický výčet výdajů vznikajících oprávněnému musíme hledat v ustanovení § 137 odst. 1 a 3 OSŘ, rozumí se jimi hotové výdaje oprávněného a jeho zástupce, ušlý výdělek oprávněného a jeho zákonného zástupce, náklady důkazů, tlumočné, dále odměna za zastupování oprávněného advokátem nebo jiným exekutorem a je-li plátcem DPH, pak náhrada jeho nákladů.¹⁰⁹ Ve výše zmíněném ustanovení § 87 EŘ se opět objevuje princip presumpce úspěchu vynucení oprávněného, jenž je omezován § 89 EŘ.¹¹⁰ Náklady vynaložené účelně ze strany oprávněného určí exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce, přičemž uloží povinnému povinnost k jejich náhradě.¹¹¹

3.3 Náklady soudního exekutora

K osvětlení nákladů exekutora slouží ustanovení § 87 odst. 1 EŘ vymezující množinu nákladů pod abstraktním pojmem nákladů exekuce.¹¹² Taxativní výčet uvádí odměnu exekutora, náhradu hotových výdajů, náhradu za ztrátu času při exekuci, náhradu za doručení písemností a pokud je exekutor plátcem DPH, pak s daní počítá i exekuční řád. Konkrétní výši nárokovaných nákladů exekuce obsahuje exekutorský tarif.¹¹³ Součástí odměny exekutora je také odměna jeho zaměstnanců spolu s „náhradou za běžné administrativní a jiné práce v souvislosti s exekuční činností a další činností exekutora“.¹¹⁴

¹⁰⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

¹¹⁰ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹¹¹ § 88 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹¹² WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹¹³ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

¹¹⁴ § 1 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, správce obchodního závodu, správce nemovité věci a plátce mzdy nebo jiného příjmu a o podmínkách pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou soudním exekutorem (exekutorský tarif).

3.4 Odměna exekutora

Odměna exekutora činí jednu ze samostatných nejdůležitějších a nejzásadnějších podmnožin nákladů exekučního řízení, výše uvedené plyne z exekučního řádu, *in concreto* z ustanovení § 3 odst. 1, § 87 odst. 1 a § 90 odst. 1 EŘ, které doprovází ustanovení § 1 prováděcího podzákonného předpisu, čímž je exekutorský tarif. „*Soudní exekutor (dále jen "exekutor") vykonává exekuční činnost a další činnost za odměnu, jejíž výše a způsob jejího určení se řídí touto vyhláškou.*“¹¹⁵

Odměnu exekutora nelze zaměňovat s náhradou nákladů hotových výdajů, jelikož obě dvě položky jsou samostatně upraveny a jejich překrývání či dokonce duplicita jsou vyloučeny, tak stanoví judikaturní náleží Ústavního soudu ÚS II. 336/05, přičemž je povinností exekutora v příkazu k úhradě nákladů exekuce důsledně rozlišit, zdali se náklady týkají odměny nebo jsou součástí paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů.¹¹⁶ „*V samotném příkazu k úhradě nákladů exekuce musí být jednotlivé položky nákladů popsány a jejich názvy by měly pokud možno kopírovat položky uvedené demonstrativním výčtem v § 13 odst. 1. Vyúčtované hotové výdaje přitom nesmí obsahovat ty náklady, které jsou kryty odměnou.*“¹¹⁷

„*Odměna exekutora za výkon exekuční a jiné činnosti je tedy úplatou za činnost vykonávanou osobně exekutorem nebo jeho zaměstnanci, pokud zákon výslovně nestanoví, že za takovou činnost exekutorovi náleží náhrada zvláštní náhrada, kterou může být náhrada hotových výdajů, náhrada za doručení písemnosti a náhrada za ztrátu času.*“¹¹⁸ Náhrada za exekutorův čas a čas jeho zaměstnanců je zahrnuta v odměně exekutora.

Exekutorský tarif je výchozím předpisem pro výpočet odměny exekutora v případě provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky¹¹⁹, vyklizení¹²⁰,

¹¹⁵ § 1 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, správce obchodního závodu, správce nemovitě věci a plátce mzdy nebo jiného příjmu a o podmínkách pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou soudním exekutorem (exekutorský tarif).

¹¹⁶ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹¹⁷ *Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2005, sp. zn.: II. ÚS 336/05.*

¹¹⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

¹¹⁹ § 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹²⁰ § 7 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

odebrání věci¹²¹, rozdělení společné věci¹²² a v poslední řadě provedení prací a výkonů¹²³.

3.4.1 Odměna exekutora při peněžitém plnění

Vymezení způsobu, jakým je stanovena výše odměny je obsaženo v ust. § 5 odst. 1, které zní: „*Nestanoví-li se dále jinak, je základem pro určení odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného.*“¹²⁴ Z dikce exekutorského tarifu a exekučního řádu vyplývá, že termínem exekuce „ukládající zaplacení peněžité částky“ se rozumí provedení exekuce pro peněžité plnění.

Odměna exekutora, jež vzniká za vymožení peněžité pohledávky vůči povinnému, se přímo odvíjí od výše reálně vymoženého plnění. Jak již bylo předesláno, exekutorský tarif vzájemně odděluje odměnu exekutora, náklady exekuce a náklady oprávněného vznikající v exekučním řízení. Při vyloučení nákladů exekuce a nákladů oprávněného vzniklých v exekučním řízení (ty je nutno oddělit od nákladů oprávněného vzniklých v řízení nalézacím) získáváme transformovaný základ pro určení odměny exekutora.¹²⁵

Pod termínem vymoženého plnění legislativní úprava chápe takové plnění, které je získáno během provedení exekuce na základě způsobů z ustanovení § 59 odst. 1 EŘ, přičemž se vymoženým plněním též rozumí plnění, které povinný uhradil od momentu doručení výzvy ke splnění povinnosti podle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ. Z výše zmíněného plyne, že se typicky jedná o situaci, kdy si je povinný plně vědom probíhající exekuce proti jeho osobě spolu s informacemi, jaký exekutor ji vede, jaké právo má být předmětem vynucení a současně povinný sám aktivně vystupuje – k naplnění termínu „vymožené plnění“ postačí exekutorova hrozba provedení exekuce, přestože ji sám doposud fakticky neprovedl.

¹²¹ § 8 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹²² § 9 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹²³ § 10 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹²⁴ § 5 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

¹²⁵ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 135. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

Počátkem provedení exekuce je vyznění o zahájení exekuce zasílané povinnému nejpozději s exekučním příkazem spolu s výzvou k dobrovolnému splnění povinnosti. Součástí zaslání výzvy ke splnění povinnosti ve lhůtě třiceti dnů je vymezení vymáhaného nároku, nákladů oprávněného a zálohy na snížené náklady exekuce. Snížení nákladů exekuce je podmíněno právě třicetidenní lhůtou, ve které má povinný poslední možnost na dobrovolné splnění vymáhané povinnosti v rozsahu vyplývajícího z exekutorova pověření soudem a z exekučního titulu. Nesplní-li povinný ve lhůtě povinnost dobrovolně, nastává fáze provedení exekuce podle § 46 odst. 6 EŘ.¹²⁶ Dobrovolným splněním povinný naplňuje předpoklady § 11 odst. 1 ET, přičemž exekutorovi pak náleží odměna „ve výši 50 % odměny podle § 6, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky“¹²⁷, jedná-li se o „exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky, náleží exekutorovi odměna ve výši 30 % odměny podle § 7 až 10“¹²⁸, nicméně k dobrovolnému splnění v praxi dochází velmi zřídka, nastane tak zhruba v 5 % všech exekučních řízeních, jelikož mnohdy povinný vystupuje během řízení pouze pasivně a nepřebírá písemnosti, jak uvádí Wolfová a Štika v monografii.¹²⁹

Exekutorský tarif v ustanoveních § 5 odst. 2 a 3 blíže rozvádí způsob stanovení výše základu odměny exekutora, a to konkrétně při exekuci prodejem věcí movitých (je-li více pohledávek) a nemovitých nebo při exekuci postižením závodu, kdy byly uspokojeny nároky oprávněného, dalšího oprávněného přistupujícího do řízení a věřitele podávajícího přihlášku do řízení. Zákonodárce v uvedených ustanoveních předpokládá situace, kdy dochází k uspokojení nejen osoby oprávněné, nýbrž i osob dalších. Chceme-li dosáhnout spravedlivosti exekučního řízení, je nezbytné brát v potaz skutečnost, že k uspokojení pohledávek dalších osob došlo také exekutorskou činností, tudíž odměna exekutorovi náleží i za tyto pohledávky. K tomu Kasíková v komentáři dodává: „vyšší odměna je spojena i s vyšší náročností exekuce, odměna se zde vypočítá ze součtu všech částek, které byly vyplaceny oprávněnému a věřitelům povinného k uspokojení nároků těchto

¹²⁶ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

¹²⁷ § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹²⁸ § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹²⁹ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 135. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

osob, které plynuly těmto osobám z vykonatelných titulů či zástavních práv apod.“¹³⁰

Součástí základu pro výpočet odměny exekutora je i daň z přidané hodnoty, neboť exekutor spolu s vymožením plnění splňuje povinnost povinného splnit daňový závazek státu, který vzniká prodejem majetku povinného. Odvod správci daně je poté proveden podle ustanovení § 108 odst. 3 zákona o dani z přidané hodnoty.¹³¹

Po zahrnutí všech výše uvedených skutečností se dostáváme k meritu věci, tarifní mimosmluvní odměna exekutora na podkladu exekučního řádu a exekutorského tarifu činí výši dle následující tabulky 1:

Tabulka 1: Odměna exekutora při peněžitém plnění

Peněžítá částka	Odměna exekutora
do 3 000 000 Kč základu	15 %
z přebývajících částky až do 40 000 000 Kč základu	10 %
z přebývajících částky až do 50 000 000 Kč základu	5 %
z přebývajících částky až do 250 000 000 Kč základu	1 %

Zdroj: § 6 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif. Zpracování: Autor.

Dle ustanovení § 6 odst. 2 a 3 činí minimální odměna exekutora 2 000 Kč a částka nad 250 000 000 Kč se do základu nezapočítává.¹³²

3.4.2 Smluvní odměna

„Exekutor a oprávněný mohou uzavřít písemnou smlouvu o vedení exekuce, v níž mohou sjednat smluvní odměnu za vedení exekuce. Smluvní odměna není nákladem exekuce. Tím není dotčeno právo exekutora na odměnu, náhradu hotových výdajů, náhradu za doručení písemností a náhradu za ztrátu času.“¹³³

¹³⁰ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 774, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

¹³¹ § 108 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

¹³² § 6 odst. 2, 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹³³ § 90 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Výše uvedené ustanovení § 90 odst. 2 exekučního řádu skýtá možnost uzavření smlouvy o stanovené odměně exekutora, přičemž zákon trvá na formální podmínce písemné podoby. Není-li tato podmínka dodržena, je smlouva absolutně neplatná. Jedná se o závazkový vztah výhradně mezi exekutorem a oprávněným, tudíž je vyloučeno, aby exekutor požadoval plnění smlouvy na povinném. Plněním se rozumí nárok vůči oprávněnému vznikající vedle nároku na náhradu nákladů exekuce, kde povinnost uhradit přísluší povinnému – právo na odměnu, náhradu hotových výdajů, náhradu za doručení a ztrátu času.¹³⁴ Povinností povinného zůstává uhradit výši odměny exekutora stanovenou ust. § 6 ET, přičemž oprávněný je zavázán uhradit částku převyšující výši odměny na základě exekutorského tarifu. Z předeslaného vyplývá, že smluvní odměna nespadá do množiny nákladů exekuce v dikci § 87 odst. 1 EŘ a povinného se smluvní odměna exekutora žádným způsobem nedotkne. Zároveň též legislativa nepřipouští možnost smluvního sjednání odměny v nižší výši, než je exekutorův zákonný nárok. Třetí věta ustanovení § 90 odst. 2 má tedy dvousečný význam, poskytuje právo smluvního sjednání na jedné straně a na straně druhé zachovává exekutorovi nárok na náhradu nákladů i v případě smluvního ujednání.¹³⁵

V souvislosti se smluvní volností exekutora je třeba podotknout další institut vztahující se ke smluvní úpravě nákladů exekuce, který je upraven v ust. § 89 EŘ: „V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů.“¹³⁶

Zákon připouští smluvní dohodu stran exekutora a oprávněného upravující výši hotových výdajů na částku, jež je předem sjednána, a to pro případ, kdy bude exekuce zastavena z důvodu „nemajetnosti povinného, bezvýslednosti, smrti povinného, zánikem obchodní společnosti nebo v důsledku zavinění oprávněného, které nastává v případě, že soud exekutora nepověří nebo zruší exekuční titul“.¹³⁷ Faktická výše smluvně domluvených nákladů v uvedených situacích může být

¹³⁴ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

¹³⁵ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹³⁶ § 89 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹³⁷ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 136. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

vyšší i nižší než tarifní paušální výše.¹³⁸ Institut smluvní odměny je téměř nevyužívaný, oproti tomu institut snížení výše nákladů exekuce při neúspěšné finalizaci je typickým prostředkem, který podporuje exekutorské konkurenční prostředí.

3.4.3 Odměna exekutora při nepeněžitým plnění

Exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky lze provést taxativním výčtem způsobů uvedených v § 59 odst. 2 EŘ: vyklizením, odebráním věci, rozdělením spojené věci a v poslední řadě provedením prací a výkonů. Exekutorský tarif pak v rámci jednotlivých způsobů provedení exekuce ukládá, jaká náleží exekutorovi odměna.

Provedení exekuce vyklizením se rozumí vyklizení nemovitosti, stavby, bytu či místnosti. Určujícím ukazatelem je vymezení předmětu exekuce v exekučním titulu. Vyhláška o odměně exekutora stanoví odměnu ve výši 10 000 Kč „za každou vyklizenou nemovitost, stavbu, byt nebo místnost“¹³⁹.

Z uvedených prostor lze chápat stavbu a byt jakožto soubor několika místností, tudíž je na místě upřesnit způsob, jakým výše odměny bude stanovena. *Pro určení odměny exekutora není podstatné, zda byt je tvořen více místnostmi, neboť v takovém případě náleží exekutorovi odměna jen ve výši 10 000 Kč, míní Svoboda.*¹⁴⁰ Zásadním ukazatelem je exekuční titul vymezující exekuci vymáhané plnění. Je-li v exekučním titulu vymezen byt či stavba, které jsou tvořeny několika místnostmi, pak není podstatné množství místností, neboť se jedná o vyklizení celku. Co se více samostatných místností týče, je nutno se řídit počtem místností fakticky vyklizených exekutorem, přičemž takové prostory mohou být v exekučním titulu vymezeny kupříkladu jako veškeré prostory v určitém podlaží domu, vyjma chodby a schodiště. Vyklizení nemovitosti se mimo staveb týká i pozemků, při provedení exekuce vyklizením pozemku odvíjející se od počtu vyklizených

¹³⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 528, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

¹³⁹ § 7 vyhlášky č. 330/2001 Sb., *exekutorský tarif*.

¹⁴⁰ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 234. *Právní praxe*. ISBN 978-80-7400-650-0.

pozemků je na místě, aby se odměna stanovila dle počtu označených parcel v katastru nemovitostí.¹⁴¹

Odměna exekutora za provedení exekuce odebráním věci činí za každou odebranou věc nebo soubor věcí 15 % z jejich hodnoty¹⁴², zároveň však činí minimální výše odměny 2 000 Kč dle § 8 ET. Věc či soubor věcí, jenž mají být odebrány, jsou taktéž určeny v exekučním titulu, přičemž je podstatné porozumět pojmu soubor věcí. Za soubor věcí lze považovat věc hromadnou, považující se za celek, skládající se ze souboru jednotlivých samostatných věcí, náležejících téže osobě, považovaných za jeden předmět a jako takový (předmětem odebrání může být věc hmotná i nehmotná). Odměna exekutora je stanovena dle hodnoty věci v době, kdy je exekuce prováděna, tím se rozumí okamžik, kdy je odebrána povinnému.¹⁴³

Exekutorský tarif dále obsahuje úpravu stanovení výše odměny v případě exekuce rozdělením společné věci, taková odměna činí 6 000 Kč za každou rozdělenou věc. Je-li exekuce prováděna prodáním věci, závisí odměna na výtěžku z prodeje věci, zatímco se pro určení výše odměny aplikuje ustanovení § 6 ET, stejně jako pro peněžité plnění. Výtěžek z prodané věci se rozdělí mezi spoluvlastníky.¹⁴⁴

Posledním kodifikovaným způsobem provedení exekuce pro jiné, než peněžité plnění je provedení práce a výkonů. Odměna je určena podle počtu vykonaných exekučních titulů ukládajících provedení prací a výkonu, výše odměny je totožná jako za rozdělení společné věci – 6 000 Kč za každý vykonaný exekuční titul.¹⁴⁵

3.5 Náhrada hotových výdajů exekutora

Dalším a bez pochyb esenciálním oddílem spadajícím do nákladu exekučního řízení jsou hotové výdaje exekutora. To jsou paušálně určené či účelně vynaložené hotové výdaje, které nespádají do oddílu odměny exekutora. Hotové výdaje lze chápat ve smyslu výdajů vznikajících exekutorovi v rámci běžné

¹⁴¹ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

¹⁴² § 8 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁴³ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

¹⁴⁴ § 9 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁴⁵ § 10 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

administrativní práce dále, jako příklady Wolfová a Štika uvádí „cestovní výdaje, soudní poplatky a náklady s užitím externích subjektů (zámečnická služba, asistenční služba, stěhovací služba, skladné movitých věcí, náklady vzniklé k propagaci dražeb na webových portálech...).“¹⁴⁶ Pro doplnění kompletní definice hotových výdajů dodává Kasíková: „Náhrada hotových výdajů zahrnuje všechny výdaje v penězích, které byly exekutorem účelně vynaloženy v souvislosti s prováděnou činností. Hotovými výdaji jsou tedy jen ty výdaje, které exekutor vynaložil k provádění konkrétní exekuce (nebo jiné činnosti)“.¹⁴⁷ Pod negativním vymezením pak do souboru hotových výdajů nepatří takové výdaje, které by exekutor platil nehledě na pověření k provedení exekuce – mzda zaměstnance, nájemné, úhrady energií, pojištění apod.

Právo exekutora na náhradu hotových výdajů pramení z ustanovení § 90 odst. 1 EŘ, které doprovází ustanovení § 13 ET svým demonstrativním výčtem. Cílem náhrady je navrácení vynaložených prostředků ze strany exekutora během provádění exekuční činnosti.¹⁴⁸

Náhrada hotových výdajů exekutora v každé exekuci činí 3 500 Kč ve formě paušální částky, tak stanoví první odstavec § 13. Nepřekročí-li reálně vynaložené výdaje exekutora tuto částku, není jeho povinností částku evidovat, odůvodňovat či dokazovat.¹⁴⁹ Pakliže hotové výdaje překročí částku ve výši 3 500 Kč, je povinností exekutora, aby takové výdaje příslušně zdůvodnil, současně však vzniká právo na náhradu hotových výdajů v plné výši a dochází k aplikaci § 13 odst. 2.¹⁵⁰ Exekutorova povinnost zdůvodnit účelnost nákladu se nevztahuje pouze na náklady převyšující zákonem výše stanovenou částku, nýbrž na všechny jím vynaložené náklady hotových výdajů v exekučním řízení. Účelnost je dokazována kupříkladu stvrzenkami a fakturací. Výjimkou z hotových výdajů spadajících do paušální částky jsou vynaložené hotové výdaje na znalecké posudky a překlady, přičemž je též povinností exekutora takové výdaje prokázat, nicméně náhrada jejich vyúčtování je samostatná.¹⁵¹

¹⁴⁶ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 137. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹⁴⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 793, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

¹⁴⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

¹⁴⁹ § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁵⁰ § 13 odst. 2 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁵¹ § 13 odst. 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

Legislativní úprava v ustanovení § 13 odst. 6 ET dává explicitně zřetel na výši náhrady cestovních výdajů, přičemž výpočet výše náhrady se řídí zvláštním předpisem. Exekutorský tarif stále odkazuje na zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, který byl zrušen. V současnosti se aplikuje § 157 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který stanoví výši základní náhrady v paušální částce za 1 kilometr. K vypočtení konkrétní částky v aktuálním časovém období je třeba použít prováděcí vyhlášku č. 511/2021 Sb., Ministerstva práce a sociálních věcí o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad. Sazba základní náhrady dle platné právní úpravy v roce 2022 u osobních silničních motorových vozidel činí 4,70 Kč za 1 kilometr jízdy. Vedle základní náhrady se vypočte náhrada zvláštní, jež se vyúčtuje na základě ceny pohonné hmoty spotřebované na danou jízdu¹⁵².¹⁵³

Výše náhrady účelně vynaložených cestovních výdajů je limitována částkou 1 500 Kč „za jednu cestu do místa, jež není sídlem exekutora, který vede exekuci, a zpět. Za společnou cestu ve více exekučních řízeních vedených týmž exekutorem náleží náhrada cestovních výdajů pouze jednou.“¹⁵⁴ Nastane-li situace, kdy exekutorovi cestovní výdaje převyšují zmíněnou částku, výše přesahující limit cestovních výdajů již není z pohledu zákona nákladem exekuce, tudíž exekutor ztrácí možnost náhrady převyšující výdaje, na účet povinného. Právní úprava připouští právo exekutora požadovat výdaje převyšující limit po oprávněném, avšak v praxi k této skutečnosti dochází zřídka, s ohledem na vysoce konkurenční exekuční prostředí. Dále je také cílem exekutora i oprávněného za efektivního provedení náklady snížit,¹⁵⁵ jak stanoví věta druhá předdeslané citace ustanovení § 13 odst. 6 ET. K účelně vynaloženým či paušálně určeným výdajům dále patří prokázané výdaje, za ubytování jejichž výpočet stanoví ust. § 162 zákoníku práce a stravné podle ust. § 163 téhož předpisu.

Ustanovení o náhradě účelně vynaložených výdajů nelze aplikovat, pokud došlo k smluvnímu ujednání exekutora a oprávněného dle § 89 EŘ ve věci výše účelně vynaložených výdajů, jestliže by došlo k zastavení exekuce pro nemajetnost

¹⁵² § 158 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

¹⁵³ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

¹⁵⁴ § 13 odst. 6 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁵⁵ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 238. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

povinného.¹⁵⁶ Důsledkem bude povinnost oprávněného uhradit účelně vynaložené výdaje v dohodnuté výši, jež může být vyšší či nižší, než je paušální částka.

3.6 Další náhrady nákladů exekutora

Třetí a poslední podstatnou složkou tvořící náklady exekuce jsou náhrada za ztrátu času při vedení exekuce a náhrada za doručení písemností.

3.6.1 Náhrada nákladů za doručení

Náhradu nákladů vynaložených za doručení písemností stručně upravuje ustanovení § 15 ET. K uplatnění exekutorova práva nahradit náklady za doručení písemností je třeba naplnit podmínky § 15 odst. 1 ET, tím se rozumí osobní doručení písemnosti exekutorem nebo pověřeným zaměstnancem v pověření. Náklady vzniklé doručením prostřednictvím pošty patří do množiny hotových výdajů podle ust. § 13 ET. Náhradu nákladů za doručení lze dělit do dvou dílů. Prvním dílem jsou náhrady hotových výdajů účelně vynaložených na doručení písemnosti a druhým se rozumí paušální částka, která činí 50 Kč za jednu doručenou písemnost. V případě, kdy je jedné osobě doručováno vícero písemností současně, paušální částka zůstává ve výši 50 Kč. Nepodaří-li se písemnost úspěšně doručit, uplatní se pouze exekutorovo právo na náhradu hotových výdajů.

3.6.2 Náhrada za ztrátu času

Na základě ust. § 14 odst. 1 ET je právem exekutora náhrada „*při úkonech exekuční činnosti vykonávaných v místě, které není sídlem jeho úřadu, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět.*“¹⁵⁷ Sídlem exekutora se rozumí obec, ve které je sídlo okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován.¹⁵⁸

Podmínkou dle shora uvedeného je tedy konání exekuční činnosti exekutora či jím pověřeného zaměstnance v místě mimo obec, ve které má exekutorský úřad sídlo. Dále ust. § 14 odst. 1 stanoví horní výši limitu částky za jednu cestu do místa, jež není sídlem exekutora, který vede exekuci, a zpět, a to konkrétně ve výši 500 Kč.¹⁵⁹ Výše náhrady činí 50 Kč za každou započatou čtvrt hodinu, přičemž počítání

¹⁵⁶ Viz kapitola 3.4.2 Smluvní odměna

¹⁵⁷ § 14 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁵⁸ § 14 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹⁵⁹ § 14 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

času začíná ve chvíli, kdy exekutor či jeho zaměstnanec opustí úřad.¹⁶⁰ Smyslem náhrady je úhrada skutečně stráveného času exekutora na cestě. Cestuje-li exekutor do jednoho místa uskutečnit více úkonů, náleží mu náhrada nákladů pouze jednou, přičemž se poměrně rozdělí dle vykonaných úkonů v jednotlivých exekučních řízeních. Částku převyšující limit hradí exekutorovi oprávněný, ten o tom musí být řádně poučen s vyrozuměním o zahájení exekuce.¹⁶¹

3.7 Snížené náklady exekuce

Cílem této konkrétní kapitoly je přiblížit způsob, jímž lze náklady snížit za předpokladu dobrovolného plnění povinného. Ostatně už tak bylo nastíněno v podkapitole 3.4.1, o odměně exekutora při peněžitém plnění.

Výzva ke splnění vymáhané povinnosti je oprávněnému zaslána exekutorem společně s vyrozuměním o zahájení exekuce na základě ustanovení § 46 odst. 6 EŘ. Ve výzvě exekutor vyčíslí vymáhaný nárok, zálohu snížených nákladů a náklady oprávněného, současně poučí povinného, jestliže splní vymáhanou povinnost a uhradí zálohu exekuce, neprodleně dojde k vydání příkazu k náhradě nákladů exekuce, spolu s nímž uvede informace o postupu v řízení.¹⁶² Exekuce bude provedena nabytím právní moci příkazem k úhradě nákladů exekuce. Splní-li povinný vymáhanou povinnost a uhradí shora uvedené náklady exekuce ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy, náleží exekutorovi snížená odměna podle § 11 odst. 1 ET, a to ve výši 50 % odměny, jde-li o exekuci pro peněžité plnění.¹⁶³ Co se týče exekuce pro nepeněžité plnění, tam náleží exekutorovi odměna ve výši 30 % odměny, jak již bylo dříve předesláno.¹⁶⁴

V případě částky náhrady paušálně určených hotových výdajů se legislativní úprava řídí stejnou podmínkou jako u snížené odměny, tedy povinný musí splnit svou povinnost, se kterou uhradí náklady exekuce, náklady oprávněného a zálohu na snížené náklady dle výzvy ke splnění povinnosti. Splněním podmínek se výše náhrady paušálně určených hotových výdajů snižuje na 1 750 Kč dle platné právní úpravy, a to jedná-li se o exekuci pro plnění peněžité,

¹⁶⁰ § 14 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁶¹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 800-801, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

¹⁶² § 46 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹⁶³ § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁶⁴ § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

tak i nepeněžitě.¹⁶⁵ Mluvíme-li o účelně vynaložených hotových výdajích, tak náleží exekutorovi náhrada v plné výši, a to právě za předpokladu, že během 30denní lhůty k dobrovolnému splnění hotové výdaje exekutora přesáhly hranici 3 500 Kč,¹⁶⁶ přičemž je opět povinen danou částku vyúčtovat a zdůvodnit.

Minimální snížená odměna, jež může exekutorovi náležet, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžitě částky, je stanovena na základě ust. § 6 odst. 3 ET společně s aplikací shora uvedeného ust. § 11 odst. 1 písm. a), minimální odměnu tedy činí částka 1 000 Kč. Ne vždy tomu tak ovšem bylo, jelikož do účinnosti novely prováděcí vyhlášky exekutorského tarifu do 1. 4. 2017 činila minimální odměna za peněžitě plnění 3 000 Kč, přičemž dobrovolným splněním povinnosti povinného se snižovala o polovinu. Novelizace měla taktéž vliv na paušálně určené hotové výdaje exekutora.¹⁶⁷ Před nabytím účinnosti vyhlášky č. 441/2016 Sb. náležela „náhrada hotových výdajů v paušální částce 1750 Kč jen v případě, že jde o exekuci, která je vedena pro zaplacení peněžitě částky a vymožené plnění nepřevyšuje 10 000 Kč.“¹⁶⁸

3.8 Rozhodování o náhradě nákladů exekuce

Rozhodnout o náhradě nákladů lze ve dvou formách, těmi jsou příkaz k úhradě a usnesení. Zmocnění exekutora k rozhodnutí o náhradě nákladů exekuce pramení z ust. § 87 EŘ spolu se samotným nařízením a pověřením k exekuci, které s vymožením nákladů exekuce a nákladů oprávněného explicitně počítají.¹⁶⁹ Příkaz k úhradě nákladů exekuce podrobněji upravuje ust. § 88 EŘ. „V případě důvodné exekuce je to povinný, kdo hradí oprávněnému náklady účelně vynaložené na vymáhání nároku a exekutorovi náklady exekuce (§ 87 EŘ), neboť exekuce je prováděna exekutorem za úplatu ve prospěch oprávněného z důvodu, že povinný řádně nesplnil exekučním titulem uloženou povinnost.“, uvádí Svoboda v kolektivní monografii. Exekutor určí výši náhrady nákladů exekuce v příkazu k úhradě

¹⁶⁵ § 14 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁶⁶ § 13 odst. 2 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁶⁷ Vyhláška č. 441/2016 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁸ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 242. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

¹⁶⁹ WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 142. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

nákladů exekuce (dále PÚNE), jenž je doručen oprávněnému a povinnému. Obligatorními náležitostmi obsahující PÚNE jsou:¹⁷⁰

- Označení exekučního soudu
- Označení exekutora, který exekuční řízení vede
- Označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila
- Označení oprávněného a povinného včetně rodného čísla povinného, lze-li ho zjistit
- Označení vymáhané povinnosti
- Stanovení povinnosti k náhradě nákladů exekuce a nákladů oprávněného, včetně jejich vyčíslení a odůvodnění
- Výše zaplacené zálohy, případně její vyúčtování a odůvodnění vyúčtování
- Datum a podpis exekutora, poučení o námitkách a další informace týkající se postupu v exekučním řízení

Na PÚNE právní teorie hledí jakožto na rozhodnutí soudního exekutora *sui generis* obsahující jednotlivé výše částek nákladů exekuce, jež jsou uloženy povinnému k uhrazení. Právem účastníků řízení je podat opravný prostředek, kterým je námitka do 8 dnů ode dne doručení.¹⁷¹ Ze shora uvedeného vyplývá, že aktivní legitimace přísluší oprávněnému a povinnému. Není-li námitka podána ve lhůtě, nabude příkaz právní moci. Pakliže kterýkoli z účastníků podá vůči PÚNE námitku, je povinností soudního exekutora o ni rozhodnout. Pokud námitku shledá jako důvodnou a vyhoví účastníkům v plném rozsahu, zruší původní příkaz usnesením, načež vydá nový PÚNE, se kterým se opět váže osmidenní lhůta k podání námitek. Takovou metodu lze do jisté míry přirovnat k správnímu institutu autoremedury, kdy orgán, jenž původní rozhodnutí sám vydal, rozhoduje o jeho zrušení či změně.

¹⁷⁰ § 88 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹⁷¹ § 88 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Nastane-li situace, kdy soudní exekutor neshledá námitku jako důvodnou, tudíž nevidí důvod ke zrušení příkazu k úhradě, tak bez zbytečného odkladu věc postoupí exekučnímu soudu k posouzení. Exekuční soud provede nezbytné kroky ke zjištění formální pravdy, kupříkladu může nahlížet do exekučního spisu či soudního exekutora vyzvat, aby doložil faktury a doklady, jenž mají podpořit onu důvodnost nákladů. Na základě zjištěných skutečností soud o námitkách rozhodne do 15 dnů, a to ve formě usnesení, proti kterému již není přípustný opravný prostředek.¹⁷²

Druhým typem vydávaného rozhodnutí o nákladech exekuce je usnesení. Takový způsob exekutor zvolí, pokud nerozhoduje o nákladech příkazem k úhradě, neboť dle ust. § 55b EŘ „Nestanoví-li tento zákon jinak, exekutor rozhoduje usnesením, které doručí účastníkům řízení a dalším osobám, o jejichž návrzích a právech a povinnostech rozhoduje.“ S rozhodnutím exekutora formou usnesení se můžeme setkat, jestliže rozhoduje na základě ust. § 89 EŘ za předpokladu, že je exekuce zastavena třeba i z důvodu nemajetnosti povinného. Nastanou-li podmínky k zastavení řízení, zastaví řízení buď exekutor se souhlasem oprávněného nebo exekuční soud, načež současně se zastavením exekuce rozhodne o náhradě nákladů exekučního řízení, jelikož za přiměřeného použití ust. § 151 odst. 1 OSŘ spolu s ust. § 52 odst. 1 EŘ exekuční řízení zastavením končí. Na tomto místě je třeba vzpomenout na subsidiární vztah OSŘ a EŘ, neboť ustanovení o nákladech exekuce v exekučním řádu je nutno interpretovat s pohledem do právní úpravy nákladů výkonu rozhodnutí v OSŘ a specificky i ustanovení o podmínkách zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí dle ust. § 268 OSŘ.

V případě zastavení exekuce se samozřejmě uplatní již dříve citovaný § 89 EŘ. Úhrada náhrady nákladů exekuce a nákladů účastníků přísluší tomu, kdo zastavení zavinil. Jde-li o zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí náhradu hotových výdajů exekuce oprávněný (legislativa toleruje smluvní ujednání výše účelně vynaložených výdajů), nicméně i za takových podmínek, jak judikoval Ústavní soud, „je třeba posuzovat, zda povinný „procesně“ zavinil zastavení exekuce, a v kladném případě mu uložit povinnost k náhradě jejích nákladů. V případech, kde nelze procesní zavinění na zastavení exekuce přičítat ani povinnému, ani oprávněnému, však není vyloučeno užít ve prospěch soudního

¹⁷² WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

*exekutora druhou větou ustanovení § 89 exekučního řádu a oprávněnému stanovit povinnost uhradit mu (alespoň) účelně vynaložené výdaje.*¹⁷³

Usnesení, jímž je zastavena exekuce a uložena povinnost uhradit náklady řízení, lze chápat jako nově vzniklý exekuční titul, který může sloužit k zahájení exekuce nové.¹⁷⁴

3.9 Novelizace exekučního řádu 2022

Nadcházející kapitola je věnována jedné z nejvýznamnějších legislativních změn exekučního řádu, čímž je zákon č. 286/2021 Sb. (dále též jako „novela“), který nabyt účinnosti letošního roku 1. 1. 2022. Společně s novelizací exekučního řádu vešla v platnost vyhláška č. 517/2021 Sb., kterou se mění některé vyhlášky z oblasti výkonu rozhodnutí a exekucí, konkrétně je jednou ze změněných vyhlášek právě exekutorský tarif.

Novelizace se netýká pouze exekučního řádu, nýbrž i občanského soudního řádu, vzhledem k jeho povaze a vztahu s právní úpravou exekuce. Cílem následujícího úseku je přiblížit změny v exekučním řádu, ačkoli s ohledem na jejich obšírnost v jednotlivých případech je nelze zmínit všechny, proto jsou níže rozebrány vybrané změny dotýkající se tématu a účelu této práce.

Jedním z ustanovení zasahujících do nákladů exekučního řízení je nové ust. § 265a OSŘ, jež stanoví pořadí, ve kterém se započte výtěžek z výkonu rozhodnutí (a tedy výtěžek z exekuce). Prvně se vymožené plnění započte na náklady exekuce, následovně na jistinu, úroky a úroky z prodlení, a poslední započtenou položkou jsou náklady oprávněného. Do účinnosti novely se většina řízení řídila zásadou, že v první řadě je plnění započítáváno na příslušenství pohledávky a až poté na jistinu.

Další změnou postihující soubor nákladů exekučního řízení je paušální náhrada plátce mzdy. Změny se dotýkají zaměstnavatele, tedy plátce mzdy povinného, jemuž vzniká nárok na náhradu nákladů, a to v paušálně stanovené částce. Z výše uvedeného vyplývá, že s takovou náhradou se budeme v praxi potýkat při provedení exekuce srážkami ze mzdy dle ust. § 59 odst. 1 písm. a) EŘ. Nastane-li situace, kdy zaměstnavatel provádí srážky ze mzdy v rámci několika exekucí témuž povinnému, náleží mu paušální náhrada pouze jednou. Paušální

¹⁷³ *Nález Ústavního soudu ČR ze dne 28. 5. 2019, sp. zn.: IV. ÚS 191/18-1.*

¹⁷⁴ SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

náhrada plátce mzdy je uspokojena z první třetiny na základě ust. § 279 OSŘ, přičemž odečtení náhrady nákladů provede plátce mzdy před vyplacením. Pro stanovení paušální náhrady nákladů se použije vyhláška č. 485/2000 Sb., která upravuje výši náhrady tak, že „paušálně stanovená náhrada nákladů plátce mzdy nebo jiného příjmu činí za 1 kalendářní měsíc, v němž plátce mzdy nebo jiného příjmu provádí srážky ze mzdy nebo jiného příjmu vypláčeného jednomu povinnému, 50 Kč.“,¹⁷⁵ zároveň však „výše paušálně stanovené náhrady nákladů plátce mzdy nebo jiného příjmu nesmí přesáhnout třetinu částky sražené ze mzdy nebo jiného příjmu povinného zaokrouhlenou na celé koruny nahoru.“¹⁷⁶

Novela je orientována i směrem k zastavení bezvýsledných exekucí a exekucí s bagatelní částkou dluhu. Novelizací exekučního řádu došlo k rozšíření ust. § 55 EŘ, které upravuje zastavování exekuce, přičemž odstavec 7 nově stanoví, že pokud nedošlo v 6 letech po vyznačení doložky provedení exekuce ani k částečnému uspokojení povinnosti, tím se rozumí alespoň vymožená výše dostačující k pokrytí nákladů exekuce, vyzve exekutor oprávněného ve lhůtě 30 dnů k udělení souhlasu či nesouhlasu se zastavením exekuce. Pakliže oprávněný svolí, exekuce bude zastavena exekutorem. Jednou z kumulativních podmínek výše uvedeného je, že exekucí není postižena věc nemovitá.

Nesouhlasí-li oprávněný se zastavením exekuce, bude vyzván ke složení zálohy na další vedení exekuce. Ustanovení § 55 odst. 8 svojí dikcí rozšířilo samotnou koncepci zálohy exekuce, neboť do počátku roku 2022 byla záloha chápána jako institut ve smyslu exekutorova oprávnění požadovat zálohu na jakékoli plnění, vyjma exekuce vedené k vymožení výživného pro nezletilé dítě.

Současně upravené ustanovení § 90 odst. 3 EŘ zní následovně: „*Nejde-li o exekuci k vymožení pohledávky oprávněného podle § 55 odst. 9 nebo nesplňuje-li oprávněný podmínky osvobození od soudních poplatků podle § 138 občanského soudního řádu, má exekutor právo požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce. Je-li exekuce vedena pro pohledávku, při jejímž vymáhání již byla jednou exekuce zastavena, nebo k vymožení nákladů řízení z exekuce, která*

¹⁷⁵ § 4d vyhlášky č. 485/2000 Sb., o výši odměny správce obchodního závodu a správce nemovité věci, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů a o paušálně stanovené náhradě nákladů plátce mzdy nebo jiného příjmu.

¹⁷⁶ § 4e vyhlášky č. 485/2000 Sb., o výši odměny správce obchodního závodu a správce nemovité věci, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů a o paušálně stanovené náhradě nákladů plátce mzdy nebo jiného příjmu.

*byla zastavena a náklady řízení nebyly zaplacený, požádá exekutor oprávněného o přiměřenou zálohu na náklady exekuce.*¹⁷⁷ Z uvedeného lze dojít k závěru, že následkem novelizace vzniká nový institut, tzv. záloha na další vedení exekuce, jež činí výši 500 Kč podle § 12 odst. 4 ET.¹⁷⁸ Složí-li oprávněný zálohu na další vedení exekuce, prodlužuje se lhůta k zastavení exekuce o další 3 roky, přičemž prodloužit lhůtu je možné pouze dvakrát. Maximální celková doba trvání exekuce od vyznačení exekuční doložky tudíž činí 12 let.

Jednou z posledních změn, které se bude tato práce věnovat je zastavení tzv. bagatelní exekuce, zmíněný institut byl vtělen do bodu 18 novely. Nebylo-li v posledních 3 letech před účinností novely v exekuci nic z vymoženého, zatímco pohledávka nepřevyšuje částku 1 500 Kč, nehledě na příslušenství, vyzve exekutor oprávněného ke složení zálohy opět stanovené dle ET, záloha v tomto případě činí znovu 500 Kč.¹⁷⁹ Pakliže oprávněný ve lhůtě 30 dnů zálohu neuhradí, exekutor exekuci usnesením zastaví do tří měsíců od účinnosti novely exekučního řádu. Pokud je exekuční řízení zastaveno, připadá oprávněnému náhrada, která činí 30 % vymáhané pohledávky bez příslušenství. Oprávněnému náleží náhrada ve formě slevy na dani z příjmu. Co se týče náhrady hotových výdajů exekutora, přísluší mu náhrada ve výši 30 % z náhrady paušálně určených hotových výdajů stanovených na základě ust. § 13 ET, která je vyplacena státem pomocí exekučního soudu.¹⁸⁰

3.9.1 Milostivé léto

Posledním institutem, jemuž je dán prostor v této části práce, je tzv. milostivé léto, čl. IV bod. 25 přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Smyslem milostivého léta je osvobodit povinné, jimiž jsou fyzické osoby, od příslušenství pohledávek, které přesahují zaplacenou jistinu a náklady exekuce nad částku 750 Kč zvýšenou o daň z přidané hodnoty, pakliže je exekutor

¹⁷⁷ § 90 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

¹⁷⁸ § 12 odst. 4 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁷⁹ § 12 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekutorský tarif.

¹⁸⁰ ŠTIKA, M. *Změny exekučního práva od 1. 1. 2022 – stručný výklad* [online]. ATLAS consulting, spol. s r.o., 2022. ISSN 2336-4114. Dostupné také z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/zmeny-exekucniho-prava-od-1-1-2022-strucny-vyklad>

plátcem daně u přidané hodnoty. Milostivé léto je navíc označováno jako veřejnoprávní, jelikož se úprava váže k exekucím, v nichž je oprávněným veřejnoprávní subjekt, samotný odstavec 1 tohoto bodu obsahuje taxativní výčet oprávněných. Lhůta k využití institutu milostivého léta činí 3 měsíce od nabytí účinnosti tohoto bodu, tj. ode dne 28. 10. 2021 do 28. 1. 2022. Zákonodárce mimo jiné v případě milostivého léta aplikoval dělenou účinnost právního předpisu.¹⁸¹

Splní-li povinný všechny zákonem dané podmínky, soudní exekutor vydá usnesení, jímž povinného v exekučním řízení osvobodí od všech vymáhaných pohledávek přesahujících jistinu. Osvobození proběhne v takovém rozsahu, v jakém pohledávky doposud nebyly vymoženy. Legislativní úprava v § 1 č. 1) a č. 2) novely uvádí dva způsoby, jimiž lze docílit zastavení exekuce, tedy milosti.

Prvním způsobem je zmíněné uhrazení do tří měsíců od nabytí účinnosti novely „*nezaplacenou nebo jinak nezaniklou jistinu vymáhanou v exekučním řízení a na nákladech exekuce částku 750 Kč zvýšenou o daň z přidané hodnoty, je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty*“.¹⁸²

Druhá možnost povinného je limitována podmínkou, že již v „*exekučním řízení vymožena nejméně celá vymáhaná jistina a 750 Kč zvýšených o daň z přidané hodnoty, je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, a takto vymožené plnění není dotčeno právy třetích osob*“.¹⁸³

Společným jmenovatelem obou právních norem je podmínka uhrazení jistiny v daném exekučním řízení a částky 750 Kč zvýšenou o daň z přidané hodnoty, coby náklady exekuce.

Z dikce milostivého léta lze dovodit závěr, že disponuje zvláštní úpravou ve vztahu k náhradě nákladů exekučního řízení, *in concreto* k oblasti odměny a hotových výdajů exekutora, jelikož ustanovení § 2 zní: „*Částka 750 Kč se považuje*

¹⁸¹ ŠTIKA, M. Veřejnoprávní milostivé léto - zjednodušený právní výklad. *Právní prostor* [online]. ATLAS consulting, spol. s r.o., 2021. ISSN 2336-4114. Dostupné také z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/verejnopravni-milostive-leto-zjednodusenyy-pravni-vyklad>

¹⁸² Čl. IV bod 25 odst. 1 č. 1) a č. 2) zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁸³ Čl. IV bod 25 odst. 1 č. 1) a č. 2) zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

za paušální výši nákladů exekuce zahrnující odměnu exekutora i jeho hotové výdaje.“¹⁸⁴ V této oblasti je právní úprava velice vágní a vzbuzuje určité pochybnosti v interpretaci ustanovení, soudní exekutor Stanislav Molák dovozuje, že „náhrady za ztrátu času, náhrady za doručení písemnosti a náhrady za hotové výdaje mimo režijní paušál (typicky znalecké posudky) nejsou tímto paušálem substituovány a lze je uplatnit. Zákonodárce nepředpokládá, že by exekutor neměl dostat odměnu nebo v důsledku aplikace milostivého léta ztratil nárok na odměnu z vymoženého plnění. Naopak automaticky předpokládá, že si ji exekutor vždy už odečetl, alikvotně z každé vymožené částky. A to jak před účinností úpravy (28. 10. 2021), tak během milostivého léta.“¹⁸⁵

Výše uvedené nároky je možno zapravovat z vymoženého plnění a nejsou milostivým létem ovlivněny. Stále tedy platí ustanovení § 13 odst. 2 ET, přičemž při překročení výše 750 Kč paušálně určených hotových výdajů náleží exekutorovi nárok na plnou náhradu. Dle logického výkladu milostivého léta je již odměna součástí paušálních nákladů exekuce, nicméně právo na náhradu hotových výdajů, a to i v plné výši, není omezeno.

Závěrem k této kapitole je nutno podotknout, že novela exekučního řádu si právem vysloužila přívlastek „konfúzní“. Právní předpis doprovázel pofiderní legislativní proces,¹⁸⁶ který vyústil v nesrozumitelný, nejednoznačný a zdlouhavý výklad, jenž užíval pojmy v odlišném významu, než je v exekučním řádu zvykem či dokonce pojmy z insolvenčního řízení. Z řad odborné veřejnosti se sice ozýval i pozitivní ohlas k samotné podstatě institutu označovaného milostivým létem, nicméně provedení jako takové lze s nadsázkou zaslouženě označit za „zmatenou zimu“.

¹⁸⁴ Čl. IV bod 25 odst. 2 zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁸⁵ MOLÁK, S. Tento způsob milostivého léta, zdá se mi poněkud nešťastným. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2021, **13**(2021), s. 19. ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2021-04-Komorni-listy.pdf>

¹⁸⁶ MLYNARČÍK, J. Exekuční novela nastavuje zrcadlo neutěšenému stavu českého zákonodárství. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2021, **13**(2021), 12-15. ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2021-03-Komorni-listy.pdf>

4 Náklady insolvenčního řízení

Chceme-li porozumět pojetí nákladů insolvenčního řízení musíme se opět zaměřit na zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a jeho prováděcí předpis, jímž je vyhláška č. 313/2007 Sb.,¹⁸⁷ která upravuje způsob stanovení výše nákladů insolvenčního řízení.

4.1 Pohledávky za majetkovou podstatou

Meritum nákladovosti insolvenčního řízení upravují zejména tři ustanovení, jimiž jsou ust. § 38 IZ, dále ust. § 108 IZ, záloha na náklady insolvenčního řízení a ust. § 168 téhož předpisu, o pohledávkách za majetkovou podstatou dlužníka. Sama koncepce uplatnění náhrady nákladů řízení je legislativní úpravou řešena unikátně a roztržitě s ohledem na podstatu a účel insolvenčního řízení, jelikož insolvenční zákon zahrnuje způsob uplatnění nároku náhrady nákladů v taxativním výčtu pohledávek za majetkovou podstatou onoho ustanovení § 168, jenž se do insolvenčního řízení nepřihlašují.

V první řadě je tedy žádoucí definovat pohledávku za majetkovou podstatou, kterou insolvenční zákon rozumí pohledávku, jež lze uspokojit v plné výši, a to kdykoli po rozhodnutí o úpadku dlužníka, přičemž výše uvedené ustanovení je rozděluje na dvě skupiny na základě časového vymezení, během kterého pohledávky vznikly, ovšem v jejich výčtu nejsou pouze pohledávky nutně spojené s náklady řízení, nýbrž také pohledávky, které svou povahou zkrátka lze uspokojit kdykoli po rozhodnutí o úpadku.¹⁸⁸ Do první skupiny se řadí pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení či po vyhlášení moratoria (po dobu jeho trvání nelze vydat rozhodnutí o úpadku), jimiž jsou:¹⁸⁹

- Náhrada hotových výdajů a odměna předběžného správce (nárok na náhradu zaniká, pokud byl předběžný správce ustanoven insolvenčním správcem)

¹⁸⁷ Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

¹⁸⁸ § 168 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁸⁹ § 168 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

- Náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora a správce podniku dlužníka za součinnost, kterou poskytl předběžnému správci či insolvenčnímu správci
- Náhrada nutných výdajů a odměna členů a náhradníků věřitelského výboru
- Náhrada zálohy na náklady insolvenčního řízení, zaplatila-li ji jiná osoba než dlužník
- Pohledávky věřitelů, jež vznikly od vyhlášení moratoria a pohledávky z úvěrového financování

Druhou skupinou náklady spojené s pohledávkami, které vznikly po rozhodnutí o úpadku:¹⁹⁰

- Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce
- Náklady vznikající udržováním a správou majetkové podstaty
- Odměna a náhrada nutných nákladů likvidátora
- Odměna a náhrada hotových výdajů znalce
- Daně, poplatky a peněžité plnění obdobného typu

Z dvou výše uvedených výčtů lze pro účel této práce vyselektovat jednu skupinu obsahující odměnu a náhradu nákladů subjektů, které se podílí na chodu řízení. Takovými subjekty se rozumí zejména insolvenční správce, předběžný správce (pakliže byl ustanoven), věřitelský výbor, likvidátor, znalec a v poslední řadě osoby, jež poskytli správci součinnost.

Na základě výše uvedených skutečností lze dospět k závěru, že odměna spolu s hotovými výdaji insolvenčního správce jsou pohledávkami za majetkovou podstatou dlužníka. Insolvenční správce provede jejich vyúčtování v konečné zprávě či jiné zprávě o své činnosti dle IZ. Posléze insolvenční soud o těchto pohledávkách rozhodne a oprávnění čerpat odměnu vzniká nabytím právní moci rozhodnutí, v kterém odměnu a hotové výdaje insolvenční soud schválil.

¹⁹⁰ § 168 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

4.2 Odměna insolvenčního správce

Nadcházející kapitola pojednává o odměně insolvenčního správce a způsobu stanovení jeho odměnění s ohledem na skutečnost, že se odměna odvíjí od typu způsobu řešení úpadku. Princip výše ohodnocení činnosti insolvenčního správce je založen na odměně závisující na výši výtěžku zpeněžení majetku dlužníka. Cílem legislativní úpravy tak je insolvenčního správce osobně motivovat k co největší efektivitě a dosažení nejvyššího možného zpeněžení, zatímco v předešlé právní úpravě zákona o konkursu a vyrovnání¹⁹¹ tomu tak nebylo. Nicméně současně platný insolvenční zákon přejal od svého předchůdce koncept, že odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce jsou uspokojovány z majtkové podstaty dlužníka. Samotný nárok insolvenčního správce na odměnu za jeho činnost v insolvenčním řízení vzniká na základě obecného ustanovení § 38 IZ, které tradičně doprovází zmocňovací ustanovení,¹⁹² na jehož základě byla vydána vyhláška č. 313/2007 Sb. (dále též jako „insolvenční tarif“) obsahující konkrétní výši odměny insolvenčního správce a náhradu hotových nákladů, a to již v závislosti na stanoveném způsobu řešení úpadku v insolvenčním řízení. Pro veškeré odměny platí, že je insolvenční správce povinen odvést DPH, je-li jejím plátcem, přičemž si výši daně do odměny započte.¹⁹³

4.2.1 Odměna insolvenčního správce při konkursu

Je-li v rozhodnutí o způsobu řešení úpadku stanoven konkurs, úloha insolvenčního správce je spravovat majtkovou podstatu a *de facto* vystupovat v právních vztazích jménem dlužníka na základě prohlášení konkursu, jelikož dle ustanovení § 246 odst. 1 insolvenčnímu správci přísluší „*oprávnění nakládat s majtkovou podstatou, jakož výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majtkovou podstatou.*“¹⁹⁴ Nicméně zdaleka nejdůležitějším cílem insolvenčního správce je zpeněžit majtkovou podstatu a z ní následovně uspokojit věřitele, k tomu mu typicky poslouží veřejná dražba a prodej movitých a nemovitých věcí (podle ust. OSŘ o výkonu rozhodnutí).¹⁹⁵ Závěrem konkursu by mělo být uspokojení věřitelů v co nejvyšší možné míře dle rozvrhu, kterému

¹⁹¹ Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.

¹⁹² § 431 písm. b) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁹³ § 38 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁹⁴ § 246 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁹⁵ § 286 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

předchází konečná zpráva. Insolvenční správce předloží soudu konečnou zprávu, v které podrobně vyúčtuje finanční výsledky konkursu, přičemž uvede přehled uspokojených pohledávek či pohledávek, které je ještě třeba uspokojit spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů.¹⁹⁶

Detailní úprava způsobu stanovení výše odměny insolvenčního správce je nutno hledat, jak je tomu již zvykem, v insolvenčním tarifu. Nicméně prvotní směr udávající způsob zhodnocení činnosti insolvenčního správce upravuje ust. § 38 odst. 1 dělí odměnu insolvenčního správce na dvě konkrétní složky – odměna stanovená na základě výše částky ze zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele a odměna určená z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek.¹⁹⁷

Nejprve se zaměříme na první složku odměny, tedy odměnu z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty dlužníka určeného k uspokojení pohledávek věřitelů. Výše odměny insolvenčního správce dále dle insolvenčního tarifu tvoří součet dvou typů odměn, jimiž jsou:

- 1) odměna určená z výtěžku zpeněžení jednotlivého předmětu zajištění, tj. v tomto případě odměna z částky určené k vydání zajištěným věřitelům, jejichž pohledávka byla daným předmětem zajištěna¹⁹⁸
- 2) odměna z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení nezajištěným věřitelům¹⁹⁹

Zajištěným věřitelem legislativní úprava insolvenčního zákona rozumí věřitele se zajištěnou pohledávkou majetkem z majetkové podstaty dlužníka, a to způsobem, jenž uvádí IZ (kupříkladu zástavním právem, zadržovacím právem).²⁰⁰

Pro oba výše uvedené případy platí, že výše odměny se vypočítává z celkového výtěžku zpeněžení. Pro dosažení základu odměny bodu 1) je nutno od zpeněžení majetkové podstaty odečíst náklady spojené s její správou a zpeněžením, neuhrazené náklady ocenění znalce a také částku odpovědné osoby za správu domu

¹⁹⁶ HÁSOVÁ, J. a T. MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 182. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

¹⁹⁷ § 38 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

¹⁹⁸ § 1 odst. 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

¹⁹⁹ § 1 odst. 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²⁰⁰ § 2 písm. g) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

a pozemku (je-li předmětem zpeněžení jednotka v domě).²⁰¹ Tabulka 2 znázorňuje výši odměny insolvenčního správce dle procentuální sazby spolu s fixní částkou na základě výtěžku zpeněžení.

Tabulka 2: Odměna z výtěžku k vydání zajištěným věřitelům při konkursu

Výtěžek zpeněžení předmětu	Odměna insolvenčního správce
0 – 1 mil. Kč	9 %
1 mil. Kč – 10 mil. Kč	90 000 Kč + 4 % z částky nad 1 mil. Kč
10 mil. Kč – 50 mil. Kč	450 000 Kč + 3 % z částky nad 10 mil. Kč
50 mil. Kč – 500 mil. Kč	1 650 000 Kč + 2 % z částky nad 50 mil. Kč
500 mil. Kč a více	10 650 000 Kč + 1 % z částky nad 500 000 mil. Kč

Zdroj: § 1 odst. 2 vyhlášky č. 313/2007. Zpracování: Autor.

Vrchní soud judikoval řešení za stavu, kdy je pohledávka věřitele nižší než výtěžek zpeněžení. V takovém případě se odměna insolvenčního správce řídí procentní sazbou, která přísluší výtěžku rovnému pohledávce věřitele.²⁰²

Odměna pod bodem 2) závisí na výtěžku, jenž je rozvrhem určen věřitelům nezajištěným, přičemž insolvenční tarif do výtěžku zahrnul i pohledávky postavené na roveň pohledávkám za podstatou (ust. § 169 IZ).²⁰³ Z výkladu právní úpravy vyplývá, že nezáleží, zda došlo k získání finančních prostředků zpeněžením majetkové podstaty či nikoli. Výtěžek lze získat také formou hotovosti nebo z bankovního účtu dlužníka, přičemž se skládá ze všech finančních prostředků majetkové podstaty mimo prostředků k uspokojení věřitelů zajištěných. Částka uspokojující pohledávky nezajištěných věřitelů z předeslaného výtěžku poslouží k výpočtu odměny způsobem, jenž uvádí tabulka 3.

²⁰¹ § 298 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²⁰² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 8. 2012, sp. zn.: 3 VSPH 88/2012-B.

²⁰³ § 1 odst. 4 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Tabulka 3: Odměna z výtěžku k vydání nezajištěným věřitelům při konkursu

Výtěžek určený nezajištěným věřitelům	Odměna insolvenčního správce
0 – 500 tis. Kč	25 %
500 tis. – 1 mil. Kč	125 000 Kč + 20 % z částky nad 500 tis. Kč
1 mil. – 5 mil. Kč	225 000 Kč + 15 % z částky nad 1 mil. Kč
5 mil. – 10 mil. Kč	825 000 Kč + 13 % z částky nad 5 mil. Kč
10 mil. – 50 mil. Kč	1 475 000 Kč + 10 % z částky nad 10 mil. Kč
50 mil. – 100 mil. Kč	5 475 000 Kč + 5 % z částky nad 50 mil. Kč
100 mil. – 250 mil. Kč	7 975 000 Kč + 1 % z částky nad 100 mil. Kč
250 mil. Kč a více	9 475 000 Kč + 0,5 % z částky nad 100 mil. Kč

Zdroj: § 1 odst. 3 vyhlášky č. 313/2007. Zpracování: Autor.

Za předpokladu, že insolvenční správce dosáhl alespoň jednoho z uvedených výtěžků, tj. bod 1) nebo 2), které slouží pro stanovení výše odměny, vzniká nárok na minimální odměnu ve výši 45 000 Kč.²⁰⁴

Pod praktickým příkladem si můžeme představit majetek dlužníka, jenž není předmětem zajištění a byl správcem zpeněžen za částku 2 000 000 Kč. Částka k vydání nezajištěným věřitelům činí 1 500 000 Kč. Insolvenčnímu správci náleží odměna ve výši: 225 000 Kč + 15 % z 500 000 Kč = 300 000 Kč celkem, není-li plátcem DPH. S DPH odměna činí o 21 % více, tedy 363 000 Kč celkem.

Insolvenční tarif stanoví druhou složku odměny insolvenčního správce při způsobu řešení úpadku konkursem, která se odvíjí od počtu přezkoumaných pohledávek. Odměna činí 1 000 Kč, a to za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky, zároveň je však horní limit stanoven ve výši 1 000 000 Kč. Přezkoumanou přihláškou pohledávky insolvenční tarif rozumí přihlášku pohledávky, jež byla zařazena insolvenčním správcem do seznamu přihlášených pohledávek dle ust. § 189 IZ.²⁰⁵ Minimální výše odměny opět činí 45 000 Kč, ovšem minimální odměny obou výše rozebraných složek nelze sčítat, tudíž za

²⁰⁴ § 1 odst. 5 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²⁰⁵ § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

jednotnou zaručenou minimální odměnu insolvenčního správce při konkursu lze považovat částku 45 000 Kč celkem.²⁰⁶

4.2.2 Odměna insolvenčního správce při reorganizaci

Reorganizace je oproti konkursu diametrálně odlišným způsobem řešení úpadku. V jejím případě nedochází ke zpeněžení majtkové podstaty dlužníka, jelikož se zaměřuje na sanaci ekonomické situace dlužníka pomocí reorganizačního plánu za účelem postupného uspokojení pohledávek věřitelů a současně hospodářského ozdravení jeho podniku.

Účinným zněním od 1. 1. 2014 právní úpravy insolvenčního tarifu je dvousložkový koncept výše odměny insolvenčního správce, přičemž první složka je založena na obratu dlužníka za každý započatý měsíc od rozhodnutí o reorganizaci. Odměna je dělena podle časových období tak, že:

„a) v prvním roce po rozhodnutí o povolení reorganizace odměna, která je stanovena z dvanáctinásobku průměrného měsíčního obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu, a“

„b) v následujících letech trvání reorganizace odměna, která je stanovena z dvanáctinásobku průměrného měsíčního obratu za účetní období předchozího roku trvání reorganizace“²⁰⁷

Pro přehlednější znázornění slouží tabulka 4. Insolvenční tarif dává schůzi věřitelů oprávnění sjednat jinou výši odměny s přihlédnutím k velikosti a průběhu reorganizace. K takovému sjednání je zapotřebí souhlas insolvenčního správce.²⁰⁸

²⁰⁶ MLEJNKOVÁ, I. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2021. Dostupné také z: https://www.insolvenzni-zakon-komentar.cz/onb/33/odmena-a-hotove-vydaje-insolvenčního-spravce-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFÉtumJs0KVDbHZYztnIBbB57RfZw/?uri_view_type=36#7.7.1.1

²⁰⁷ § 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²⁰⁸ Tamtéž.

Tabulka 4: Odměna insolvenčního správce při reorganizaci

Obrat podniku	Odměna insolvenčního správce
0 – 100 mil. Kč	33 000 Kč
100 mil. – 250 mil. Kč	83 000 Kč
250 mil. – 500 mil. Kč	166 000 Kč
500 mil. – 750 mil. Kč	249 000 Kč
750 mil. – 1 mld. Kč	332 000 Kč
1 mld Kč a více	415 000 Kč

Zdroj: § 2 vyhlášky č. 313/2007. Zpracování: Autor.

Druhá složka odměny kopíruje princip používaný při konkursu, kdy je odměna závislá na počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek. Jak v případě konkursu, tak reorganizace se totožně použije ustanovení § 2a insolvenčního tarifu viz výklad v předchozí podkapitole 4.2.1.

4.2.3 Odměna insolvenčního správce při oddlužení

Pro určení odměny insolvenčního správce je nutno rozeznat, jakou formou oddlužení probíhá. Insolvenční zákon dělí splnění oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty nebo formou plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. V obou případech se odměna insolvenčního správce skládá z více složek, přičemž společnou složkou je již známá odměna z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek vycházející z ust. § 38 IZ: „*V případě oddlužení činí výše odměny z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek 25 % výše stanovené prováděcím právním předpisem pro odměnu z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek v konkursu.*“²⁰⁹

Výše uvedená věta byla doplněna novelou insolvenčního zákona v účinném znění 1. 7. 2017²¹⁰ a modifikovala tak § 2a insolvenčního tarifu, jenž stanoví výši odměny poměrně k počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek. Právní úprava vyhlášky insolvenčního tarifu avšak 25% sazbu uvedenou v IZ žádným způsobem nereflektuje a setrvává u dikce, že 100% dílčí odměna se odvíjí od počtu přezkoumaných přihlášek tak, jak je tomu u konkursu a reorganizace. Takovou

²⁰⁹ § 38 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²¹⁰ Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

skutečnost lze považovat za velmi matoucí, jelikož novelizované ustanovení § 38 se do vyhlášky insolvenčního tarifu nijak nepromítá, nicméně skutečná odměna insolvenčního správce činí 25 % odměny, která by náležela z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek dle ust. § 2a insolvenčního tarifu.

Prvně se zaměříme na oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty dlužníka. Základem ohodnocení práce insolvenčního správce v průběhu oddlužení je ust. § 38 IZ společně s ust. § 3 odst. 1 insolvenčního tarifu, které odkazuje na použití ustanovení o odměně insolvenčního správce při konkursu (§ 1 insolvenčního tarifu). Výše odměny je vypočítávána stejným způsobem, jaký znázorňují tabulky 2 a 3 v podkapitole 4.2.1 – součtem odměny určené z částky, která má být vydána zajištěným věřitelům a odměny určené z částky vydávané nezajištěným věřitelům. Minimální odměna činí shodně 45 000 Kč. Druhou a poslední složkou odměny je již výše uvedená odměna odvíjející se z přezkoumaných přihlášek pohledávek, za použití 25% zmíněné modifikace. Z výše uvedeného vyplývá, že celkové ohodnocení insolvenčního správce při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je složeno z²¹¹

- 1) Odměny ze zpeněžení majetkové podstaty
 - a. Odměna určená z výtěžku zpeněžení předmětu zajištěného věřitele (viz tabulka 2)
 - b. Odměna určená z výtěžku zpeněžení pro nezajištěné věřitele (viz tabulka 3)
- 2) 25% výše odměny z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek (§ 2a insolvenčního tarifu)

Je-li oddlužení splněno způsobem splátkového kalendáře kombinovaného se zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, spočívá průběh řízení ve zpeněžení dlužníkovu majetku, jež byl insolvenčnímu správcovi vydán na základě rozhodnutí soudu, zatímco správce zpeněžuje jak zajištěný, tak nezajištěný majetek. Dále dlužník plní splátkový kalendář v pravidelných měsíčních splátkách ze svých příjmů. Insolvenčnímu správcovi vzniká nárok na totožnou odměnu na základě

²¹¹ MLEJNKOVÁ, I. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2021. Dostupné také z: https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/odmena-a-hotove-vydaje-insolvenčního-správce-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFÉtumJs0KVDbHZYzs40kanhZ05AA/?uri_view_type=35

přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů (25 %). Spolu s touto odměnou správci náleží další odměna dle seznamu ust. § 3 odst. 2 insolvenčního tarifu:²¹²

Tabulka 5: Odměna z výtěžku k vydání nezajištěným věřitelům při oddlužení

Výtěžek určený nezajištěným věřitelům dosažený způsobem dle § 286 IZ	Odměna insolvenčního správce
0 – 500 tis. Kč	15 %, nejméně však 20 000 Kč
500 tis. – 1 mil. Kč	75 000 Kč + 9 % z částky nad 500 tis. Kč
1 mil. – 5 mil. Kč	120 000 Kč + 4 % z částky nad 1 mil. Kč
5 mil. – 10 mil. Kč	280 000 Kč + 3 % z částky nad 5 mil. Kč
10 mil. – 50 mil. Kč	430 000 Kč + 2 % z částky nad 10 mil. Kč
50 mil. Kč a více	1 230 000 Kč + 1 % z částky nad 50 mil. Kč

Zdroj: § 3 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. 313/2007. Zpracování: Autor.

- 1) Paušální měsíční odměna od povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře - 750 Kč²¹³
 - a. Je-li oddlužení povoleno na základě společného návrhu manželů, činí paušální měsíční odměna o 50 % více – 1 125 Kč
 - b. Je-li oddlužení přerušeno, snižuje se paušální měsíční odměna o 70 %, tedy na 225 Kč
- 2) Odměna za zpeněžení
 - a. Z výtěžku určeného nezajištěným věřitelům, kterého bylo dosaženo
 - i. Zpeněžením osobou insolvenčního správce, a to způsobem stanoveným zákonem (§ 286 IZ), přičemž výše odměny se stanoví dle tabulky 5
 - ii. Zpeněžením jiným způsobem (např. dědictví, dary, mimořádné příjmy dlužníka), přičemž odměna činí 4 % z takového výtěžku²¹⁴

²¹² MLEJNKOVÁ, I. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2021. Dostupné také z: https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/odmena-a-hotove-vydaje-insolvenčního-spravce-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFÉtumJs0KVDbHZYzs40kanhZ05AA/?uri_view_type=35

²¹³ § 3 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²¹⁴ § 3 odst. 2 písm. c) vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

- b. Z výtěžku určeného zajištěným věřitelům za použití výpočtu odměny při konkursu²¹⁵ dle ust. § 1 odst. 1 a 2, přičemž odměna činí částku viz tabulka 2

Insolvenčnímu správci náleží minimální odměna podle bodu 2) a. ii. ve výši 20 000 Kč, „jestliže však bylo dosaženo výtěžku nižšího než 20 000 Kč, činí odměna insolvenčního správce dosažený výtěžek snížený o hotové výdaje insolvenčního správce.“²¹⁶

4.2.4 Soudní moderace odměny

Odměna insolvenčního správce může být rozhodnutím soudu přiměřeně snížena či zvýšena v závislosti na situaci, při níž došlo k okolnostem ozvláštňujícím průběh insolvenčního řízení. Okolností, jejímž důsledkem je zvýšení odměny insolvenčního správce je kupříkladu řízení, ve kterém odměnu nelze považovat za přiměřenou vzhledem k vynaloženému úsilí a práci insolvenčního správce. Oproti tomu důvodem snížení odměny správce je jím porušení zákonné povinnosti, za kterou doposud nebyl sankcionován. Insolvenční soud odměnu adekvátně zvýší či sníží po projednání okolností s věřitelským výborem.²¹⁷

4.3 Náhrada hotových výdajů insolvenčního správce

Cílem této kapitoly je podrobněji definovat způsob stanovení výše náhrady hotových výdajů insolvenčního správce tak, jak ho chápe právní úprava insolvenčního řízení jako celek. Pojem a účel hotových výdajů byli již v obecné rovině přiblíženy v kapitole 3.5 o náhradě hotových výdajů exekutora, pro úplnou představu lze analogicky použít vyhlášku č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), jež se hotovým výdajům explicitně věnuje.²¹⁸

K nalezení výchozího ustanovení náhrady hotových výdajů je zapotřebí se vrátit do ust. § 38, které hotové výdaje zmiňuje výhradně okrajově a zakládá právo

²¹⁵ § 3 odst. 2 písm. d) vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²¹⁶ § 3 odst. 4 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²¹⁷ § 38 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²¹⁸ Srov. § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif).

insolvenčního správce na náhradu s odkazem na prováděcí právní předpis, čímž není nic jiného než insolvenční tarif konkretizující hotové výdaje a výši jejich náhrady v ust. § 7. Insolvenčnímu správci přísluší navýšení náhrady hotových výdajů o částku DPH na základě rozhodnutí soudu, pokud je jejím plátcem.

K majoritním hotovým výdajům insolvenčního správce patří zejména cestovní výdaje, poštovné, hovorné a náklady spojené s opisy. Zákonodárce se opět rozhodl pro zcela vágní způsob stanovení výše náhrady hotových výdajů a uvádí, že „výše náhrady cestovních nákladů se řídí zvláštními právními předpisy.“²¹⁹ Nezbyvá nic jiného než dovozovat, že cestovními výdaji se podobně jako v dikci exekučního tarifu rozumí zejména jízdné, stravné a výdaje na ubytování. Pro stanovení výše náhrady by tedy měla platit shodně aplikace § 157 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.²²⁰

Do druhé skupiny, které se insolvenční tarif již alespoň lehce specifičtěji věnuje, se řadí poštovné, telekomunikační poplatky, náklady na opisy a fotokopie, jejichž náhrada činí reálnou prokázanou výši, maximálně však do 5 % odměny insolvenčního správce. Ostatní hotové výdaje nejsou blíže konkretizovány, přičemž se „hradí v prokázané výši, nejvýše však ve výši odpovídající ceně obvyklé v době a místě uplatnění těchto hotových výdajů“.²²¹

V případě jednotlivých způsobů řešení úpadku dlužníka insolvenční tarif připouští paušalizaci náhrady hotových výdajů. U oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je stanovena konkrétní částka „150 Kč a v případě oddlužení povoleného na základě společného návrhu manželů 225 Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře.“²²² Pro konkurs a reorganizaci není paušální částka vyhláškou stanovena, nicméně insolvenční tarif obohacuje věřitelský výbor oprávněním uzavřít s insolvenčním správcem dohodu o náhradě hotových výdajů v paušální výši, na které se shodnou. Po takovém ujednání zaniká

²¹⁹ § 7 odst. 1 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²²⁰ Viz kapitola náhrada hotových výdajů exekutora.

²²¹ § 7 odst. 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

²²² § 7 odst. 4 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

právo insolvenčního správce požadovat náhradu hotových výdajů ve výši, která překročila ujednanou paušální částku (nedojde-li ke zrušení paušální dohody).²²³

4.4 Záloha na náklady insolvenčního řízení

Institut zálohy na náklady insolvenčního řízení pramení z ust. § 108 IZ, kde zákonodárce zavedl podmínky, za jakých má navrhovatel povinnost zaplatit zálohu obligatorní a fakultativní. Záloha slouží k uspokojení výdajů vznikajících během činnosti insolvenčního správce, pakliže majetková podstata dlužníka k pokrytí nákladů nepostačí.

4.4.1 Obligatorní záloha

Předpokladem ke vzniku povinnosti zaplatit obligatorní zálohu je podání insolvenčního návrhu věřitelem, a to proti právnické osobě, která není podnikatelem, či proti fyzické osobě. Naplněním podmínek vzniká věřiteli povinnost složit zálohu na náklady insolvenčního řízení, která činí 10 000 Kč.²²⁴

Zálohu ve výši 50 000 Kč je věřitel povinen složit, je-li insolvenční návrh podán proti právnické osobě, jež je podnikatelem.²²⁵

Ačkoli se pojednává o záloze obligatorní, připouští zákon výjimky z povinnosti ji složit. Takovou povinnost nemají osoby v zaměstnaneckém (nebo bývalém zaměstnaneckém) poměru vůči dlužníkovi, avšak jejich pohledávka se musí týkat pracovněprávního nároku. Druhou výjimkou je spotřebitel, přihlašující pohledávku na základě nároku ze spotřebitelské smlouvy a dále také přihlašující pohledávku podle § 107 odst. 1 IZ.

4.4.2 Fakultativní záloha

Podle ust. § 108 odst. 2 disponuje soud oprávněním uložit navrhovateli povinnosti zálohu, přičemž účelem zálohy by mělo být pokryt náklady insolvenčního řízení, považuje-li to insolvenční soud za žádoucí. Soud mimo jiné

²²³ BRAUN, T. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer. Dostupné také z: https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/odmena-a-hotove-vydaje-insolvenčního-spravce-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzvr_MMFdIAzWA/?uri_view_type=35

²²⁴ § 108 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²²⁵ Tamtéž.

přihlédne na povahu a předpokládaný průběh řízení. Institut fakultativní zálohy soud také aplikuje v situaci, kdy je zřejmé, že je dlužník nemajetný. Maximální výše zálohy činí 50 000 Kč. „*Je-li insolvenčních navrhovatelů více, jsou povinni zaplatit zálohu společně a nerozdílně.*“²²⁶

Legislativní úprava stanoví také podmínky, za jakých fakultativní zálohu nelze uložit. Povinnost složit zálohu se netýká „*zaměstnance nebo bývalého zaměstnance dlužníka, jehož pohledávka spočívá pouze v pracovníprávních nárocích. Povinnost zaplatit zálohu neuloží insolvenční soud dlužníku, o jehož insolvenčním návrhu může rozhodnout bez zbytečného odkladu tak, že vydá rozhodnutí o úpadku, s nímž spojí rozhodnutí o povolení oddlužení.*“²²⁷ Nesložení zálohy řádně a včas povede v obou případech k bezdůvodnosti insolvenčního návrhu, který bude soudem posléze odmítnut.²²⁸

4.5 Úhrada odměny a hotových výdajů státem

Jako primární zdroj k uhrazení činnosti insolvenčního správce slouží majetková podstata dlužníka. Nepostačí-li majetková podstata, je možné čerpat ze zálohy na náklady insolvenčního řízení, avšak v praxi se setkáváme se stavy, kdy ani výše zálohy na pokrytí odměny a náhrady hotových výdajů nepostačí. V takovou chvíli vstupuje do procesu řešení úpadku stát. Stanoví tak ust. § 38 odst. 2 a ust. § 8 insolvenčního tarifu.

Zmíněná ustanovení jsou obě zformulována obdobným způsobem a insolvenční tarif svým výkladem úhradu odměny a hotových výdajů nijak významně nerozšiřuje, víceméně pouze kopíruje ust. § 38 odst. 2 IZ. Z právní úpravy vyplývá, že stát uhradí odměnu nejvýše do 50 000 Kč a hotové výdaje v totožné částce 50 000 Kč. Kompenzovanou odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčnímu správci vyplatí insolvenční soud. Jak je tomu již zvykem, strohá formulace legislativní úpravy vytváří podnět pro pochybnosti a nejistotu v její interpretaci, jelikož ani jeden právní předpis neuvádí, zdali je odměna myšlena s DPH nebo bez ní. Odpověď nalezneme v usnesení Vrchního soudu, jenž

²²⁶ § 108 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²²⁷ § 108 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²²⁸ BRAUN, T. Záloha na náklady insolvenčního řízení. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2018. Dostupné také z: https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/zaloha-na-naklady-insolvencniho-rizeni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFetumJs0KVDbHZYzvs2d82Ie5YuA/?uri_view_type=35

judikoval: „Limit ve smyslu § 38 odst. 1 IZ se týká jen náhrady odměny insolvenčního správce a nezahrnuje daň z přidané hodnoty.“²²⁹ Dále uvedl, že insolvenčnímu správci, jenž je plátcem DPH, nelze dávat za vinu skutečnost, že je plátcem daně. V takovém případě by odměna hrazená státem v limitu 50 000 Kč byla fakticky v každém případě nižší, než odměna správce – neplátce DPH, která o daň není ochuzena. Takový úsudek by totiž vedl k výsledku zvýhodnění insolvenčního správce, jenž plátcem DPH není.²³⁰

4.6 Další náklady insolvenčního řízení

Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce tvoří jednoznačně převažující složku nákladů insolvenčního řízení, nicméně vedle těchto nákladů vznikají i náklady další. Těmi jsou kupříkladu odměna a náhrada nutných výdajů likvidátora, znalce, předběžného insolvenčního správce či členů a náhradníků věřitelského výboru. Jako poslední položka bude nastíněna problematika právě členů a náhradníků věřitelského výboru, jelikož se na ni insolvenční tarif přímo zaměřuje – ust. § 9.

Věřitelský výbor lze chápat jako orgán věřitelů, jenž je obligatorně ustanoven, pokud je počet přihlášených věřitelů vyšší než 50.²³¹ Povinnost ustanovení ovšem neplatí, je-li způsobem řešení úpadku oddlužení či nepatrný konkurs. Agenda věřitelského výboru spočívá v dohledu nad insolvenčním správcem, nahlíží do účetnictví a písemností a mimo jiné schvaluje správnost a výši hotových výdajů insolvenčního správce.²³²

Členům a náhradníkům náleží za jejich činnost přiměřená odměna, kterou určí insolvenční soud, přičemž přihlédnou k složitosti a délce doby jejich činnosti. Tomáš Braun v komentáři k IZ dovozuje: „*Insolvenční soud nerozhoduje o odměně věřitelského výboru jako celku, ale dle výše uvedených kritérií určuje odměnu každého konkrétního člena nebo náhradníka věřitelského výboru zvlášť.*“ Z předeslaného vyplývá, že odměna členů ve věřitelském výboru se jednotlivě liší. Insolvenční tarif ovšem stanoví celkové výši odměny věřitelského výboru horní hranici, která činí 5 % odměny insolvenčního správce podle insolvenčního tarifu.

²²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2016, sp. zn.: 3 VSPH 381/2015-B-17, KSHK 41 INS 7259/2014.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ § 56 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

²³² § 58 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

Vedle odměny IZ přiznává členům a náhradníkům nárok na náhradu nutných výdajů. Mezi nutné výdaje patří cestovné, poštovné, poplatky za telekomunikaci, náklady spojené s opisy a fotokopii. V poslední řadě k výčtu přidává „ostatní“ nutné výdaje. Stanovení výše náhrady za nutné výdaje kopíruje ust. § 7 insolvenčního tarifu, o náhradě hotových výdajů insolvenčního správce. Tato problematika již byla rozebrána v podkapitole 4.3, o hotových výdajích insolvenčního správce.

Posledně je na místě zmínit prostředek, který využívá jak insolvenční správce – ust. § 39 odst. 3, tak věřitelský výbor – § 60 odst. 3, a z něj vznikající náklady. Jedná se o využití znalosti odborníků, tedy služeb ekonomických, právních a služeb jiné specializace. Náklady vznikající s těmito službami lze hradit přímo z majetkové podstaty dlužníka, avšak v případě věřitelského výboru je náhrada podmíněna souhlasem soudu, který posoudí, zdali byly služby účelně využity a jaký měly přínos.²³³

5 Srovnatelnost nákladů exekučního a insolvenčního řízení

Doposud bylo cílem autora této práce vnést světlo do problematiky nákladovosti insolvenčního a exekučního řízení. V nadcházející a zároveň poslední části práce nalezneme odpověď na otázku, jaké náklady lze porovnat, a také zdali je možné porovnat pozici soudního exekutora s pozicí insolvenčního správce, náklady jim odděleně vznikající a další náklady doprovázející jednotlivá řízení.

5.1 Postavení exekutora a insolvenčního správce

Pro dosažení relevantní komparace nákladů jednotlivých řízení je bezpochyby třeba pohledět zpět na postavení soudního exekutora a insolvenčního správce, ačkoliv tyto instituty již byly rozebrány dílčím způsobem. Ve své velice zjednodušené podstatě lze dojít k závěru, že institut soudního exekutora a insolvenčního správce je svým účelem dosti podobný, jelikož v obou dvou případech je jejich cílem uspokojit věřitele, který hledá východisko z neplnění

²³³ BRAUN, T. Odpovědnost za škodu nebo jinou újmu a odměna a nutné výdaje věřitelského výboru. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2016. Dostupné také z: https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/odpovednost-za-skodu-nebo-jinou-ujmu-a-odmena-a-nutne-vydaje-veritelskeho-vyboru-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFetumJs0KVDbHZYZsLQcphwZBCIA/?uri_view_type=35

závazku povinné osoby, avšak než dospějeme k takovému závěru, zaměřme se na pozice, v kterých se soudní exekutor a insolvenční správce nacházejí.

Prvně se podívejme na ekonomický faktor obou institutů, insolvenční správce i soudní exekutor vystupují do jisté míry v podnikatelské pozici a naplňují zákonné předpoklady podnikatele. Jediným požadavkem pro naplnění pojmu podnikatel, u kterého narazíme, je samostatnost. U soudního exekutora není pochyb, že ačkoliv jedná jménem soudu, tak svoji činnost provádí samostatně za účelem zisku, ostatně taková skutečnost již byla mnohokrát potvrzena v judikatuře soudů a jeho podnikatelská činnost je ve smyslu nového občanského zákoníku. Je možné shodně odpovědět v případě insolvenčního správce? Ten se ve srovnatelném postavení podnikatele nacházel před novelizací insolvenčního zákona, čímž byl změněn způsob jeho ustanovení. V současnosti insolvenční správce sám nemusí aktivně usilovat o ustanovení role v insolvenčním řízení, jelikož se může spolehnout na rotační systém neboli tzv. „kolečko“. Ačkoli se činnost insolvenčního správce odvíjí od ustanovení insolvenčním soudem, stále je jeho cílem kumulovat zisk. Oproti tomu, soudní exekutor se bezpochyby potýká s velkou mírou konkurence v právním prostředí a do jisté míry musí přemýšlet jako jedinec, jehož účelem není pouze dosáhnout zisku, ale také vyvinout snahu ke svému pověření zakládajícímu se na dispozičním právu věřitele. Z výše uvedeného je patrné, že samostatnost soudního exekutora z podnikatelského hlediska je relativně vyšší, nicméně otázkou zůstává, zdali podnikatelská svoboda exekutora není na úkor jeho nezávislosti, nestrannosti a nenahrává k ještě více negativnímu postoji společnosti vůči soudním exekutorům.

Náplní profese soudního exekutora je zajistit průběh exekuce, zatímco za ni nese odpovědnost. Na činnost soudního exekutora a úkony jím prováděné se hledí jako na úkony soudu přenesené státní mocí, přičemž je úřední osobou (do roku 2010 veřejným činitelem) svého druhu. Naproti tomu pozici insolvenčního správce lze přirovnat k postavení orgánu veřejné moci rozhodujícího o právech a povinnostech věřitelů. V obou případech jsou instituty silně ovlivněny zákonnými a podzákonnými právními předpisy, status soudního exekutora a insolvenčního správce se shoduje v podmínce splnění vzdělání a časově stanovené odborné praxe.

Činnost insolvenčního správce není individuálního rozměru, jak je tomu u soudního exekutora, avšak její podstatou je kolektivně uspokojit zájmy věřitelů v poměrné výši. Výkonem své agendy jednoznačně sahá do hloubky majetkových

vztahů dlužníka, disponuje akcionářskými právy, vstupuje jeho jménem do účetnictví a vystupuje v pozici zaměstnavatele, spravuje majetkovou podstatu, organizuje prodej majetku dlužníka a v neposlední řadě průběhu konkursu vede kompletně chod podniku.

Je patrné, že podstatu i účel výkonu činnosti insolvenčního správce a soudního exekutora lze bezpochyby označit za odlišné, náplň jejich profesní činnosti lze porovnat, ovšem nelze považovat za totožné, jelikož se instituty ve svých úkonech velmi liší, nicméně ve svém jádru jim jsou kladeny analogické požadavky a legislativní regulace je také obdobná. Zda je obdobný způsob odměnění jejich činnosti, to jest ovšem na pováženou.

5.2 Srovnání odměny soudního exekutora a insolvenčního správce

Rozsáhlá část této práce byla věnována metodice a výši odměnění soudních exekutorů a insolvenčních správců. Pro vyvození jasného závěru je nutno pohledět na tyto dvě položky vedle sebe, vyjmenovat rozdíly a určit jejich příčinu, na základě čehož lze též popsat jejich homogenost.

Historie odměňování exekutorů a insolvenčních správců je naprosto rozdílná. Ačkoliv jde bezpochyby o stále se rozvíjející odvětví, exekuční řád prováděný exekutorským tarifem byl během posledních dvaceti let bombardován více než padesáti novelami, navýšenými o novelu „milostivého léta“, která samotná obsahuje bezmála 200 změn v exekučním řádu, a k tomu ještě třeba připočíst 25 bodů v přechodných ustanoveních.²³⁴ Taková skutečnost učinila do odměňování jako takového přelomový zásah, přičemž každý frekventovaně měněný právní předpis se postupem času začne potýkat s nedostatky právní jistoty a legitimního očekávání. Pokud k tomu zahrneme i četnost pozměňovacích návrhů novely exekučního řádu, nelze dojít k jinému závěru, než že nestabilita zákonné úpravy exekucí je do nebe volající. V poměru k častým změnám právního předpisu byla odměna soudních exekutorů od roku 2001 upravena jednou, a to došlo ke snížení její minimální výše z částky 3 000 Kč na 2 000 Kč.

Na druhé straně stojí insolvenční zákon, o 7 let mladší právní předpis, který sice prošel několika významnými novelami, nicméně na systém odměňování

²³⁴ Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

insolvenčních správců měly pozitivní dopad. Nadále se nepotýkají s konkurencí, a přitom novelizace v roce 2014 zapříčinila růst procentuální sazby odměn insolvenčních správců u nezajištěných věřitelů – z 15 % na 25 %, a navíc modifikovala způsob stanovení výše odměny.²³⁵ Základ odměny insolvenčního správce se již započítává do výše vymoženého plnění z majetkové podstaty dlužníka, a to i s DPH. Minimální výše odměny činí soustavně 45 000 Kč. Dle zákonodárce byly důvodem růstu zvyšující se nároky na výkon insolvenční činnosti. Na druhé straně se exekutorům stejné péče nedopřálo.

Pakliže v dnešní době vezmeme v potaz vymoženou pohledávku, jež činí 400 000 Kč, soudnímu exekutorovi náleží 15% odměna v částce 60 000 Kč a je-li plátcem DPH, bude ji muset odvést. V případě insolvenčního řízení si insolvenční správce do výtěžku určeného pro nezajištěné věřitele 400 000 Kč započte svoji odměnu, která v případě konkursu dosahuje 25 % z výtěžku, tj. částka 100 000 Kč, jež bude zvýšená o 21% DPH, je-li insolvenční správce jejím plátcem. Odpustíme-li od DPH, dosáhneme výsledku, že insolvenční správce dosáhne o 66,7 % vyšší odměny než soudní exekutor.

Ve výše předeslaném příkladu z praxe nezapomeňme na další odměnu, která insolvenčnímu správci vzniká na rozdíl od soudního exekutora. Legislativní úprava garantuje nárok na odměnu z přezkoumaných přihlášek, a to ve výši 1000 Kč za jednu přihlášku, nejvýše ovšem 1 000 000 Kč celkem.

²³⁵ Vyhláška č. 398/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejích nutných výdajů, ve znění vyhlášky č. 488/2012 Sb.

Pro lepší přehlednost v rozdílech mezi náklady insolvenčního a exekučního řízení slouží následující tabulka 6.

Tabulka 6: Srovnání nákladů insolvenčního správce a soudního exekutora

	<i>Insolvenční správce</i>	<i>Soudní Exekutor</i>
<i>Úkony jsou považovány za úkony soudu</i>	Ne	Ano
<i>Úhrada nákladů státem</i>	Ano, max. 50 000 Kč	Ne
<i>Minimální výše odměny</i>	45 000 Kč	2 000 Kč
<i>Vymožené plnění/výtěžek zahrnuje odměnu</i>	Ano	Ne
<i>Odměna za přezkum přihlášek pohledávek</i>	1 000 Kč za každou	Ne
<i>Náhrada paušálně určených výdajů</i>	Oddlužení splát. kalendářem: 150 Kč/měsíc	3 500 Kč
<i>Možnost smluvního ujednání hotových výdajů</i>	Ano	Ano
<i>Dobrovolné plnění povinného</i>	Neovlivní náhradu	Snížení náhrady o 50 %

Zpracování: Autor

Obě právní úpravy se shodují ve skutečnosti, že náklady řízení, které končí bez výsledku, musí uhradit povinný (dlužník). Současně ovšem většina exekucí končí zastavením pro nemajetnost povinného, přičemž v takovém případě náleží exekutorovi minimální odměna 2 000 Kč, zatímco na ostatní náklady exekuce zákon nevztahuje minimální nahraditelnou částku a už vůbec nepočítá s možnou náhradou výdajů ze strany státu. Ve srovnání se zastavením exekuce pro nemajetnost je žádoucí zmínit insolvenčního správce v bezvýsledném řízení, který může spolehnout na státem danou náhradu nákladů do výše 50 000 Kč v případě odměny a taktéž, jedná-li se o náhradu hotových výdajů.

Z výše uvedeného vyvěrá otázka, proč normotvůrci a Ministerstvo spravedlnosti adekvátně nereaguje na aktuální stav nepoměru, když většina exekucí končí zastavením kvůli nemajetnosti povinného, a ačkoliv je úprava exekučního řízení rok co rok novelizována, je to právě exekutor, kdo odvede nejvíce práce a

paradoxně má dělat co pro to, aby dokázal udržet plnohodnotně funkční úřad a nebyl ve finanční ztrátě. Je do jisté míry velmi zvláštní, že soudním exekutorům, coby „prodloužené ruky“ státní moci nenáleží náhrada nákladů řízení ve chvíli, kdy skončí zastavením pro nemajetnost povinného. Naproti tomu insolvenčním správčům stát tuto výsadu dopřává, přestože v insolvenčním řízení rozhodovací pravomocí disponuje insolvenční soud.

5.3 Srovnání náhrady hotových výdajů

V rovině komparace náhrady hotových výdajů exekutora a insolvenčního správce se oproti odměně dostáváme do vyváženějšího prostředí. Soudní exekutor má v každém řízení volbu uplatnění buď paušální formou, nebo formou účelně vynaložených hotových výdajů.

Insolvenční správce má taktéž nárok na náhradu hotových výdajů. V případě konkursu a reorganizace jde o nárok v prokázané výši, nicméně při oddlužení plněním splátkového kalendáře se jedná i o paušální částku, jejíž kumulativní hodnota se v čase zvyšuje. Přesto v oddlužení činnost insolvenčního správce není nikterak náročná, jelikož je to právě dlužník, kdo podal insolvenční návrh spolu s kterým definoval rozsah svého majetku, a usnadnil tak insolvenčnímu správci část jeho práce.²³⁶

Z podzákoné úpravy vyplývá, že s rostoucí dobou oddlužení plněním splátkového kalendáře se zvyšuje částka, která bude správci přiznána na konci řízení, jelikož insolvenční tarif stanoví částku na 150 Kč za započatý kalendářní měsíc, kdežto soudnímu exekutorovi vyhláška přiznává nárok v paušální výši 3 500 Kč za celou exekuci. Zamyšlením nad stavem paušálně určených hotových výdajů dojdeme k úvaze, zdali je výhodnější insolvenční, či exekuční varianta. Paušální náhrady obou institutů v určitém momentu dosáhnou ekvilibria, tj. vyváženého bodu, kdy náhrady v určitém čase dosahují stejné výše. Tímto bodem je doba necelých 2 let, později již vzniká propast mezi paušální náhradou insolvenčního správce a soudního exekutora, která bude po celou dobu trvání exekuce stejná. Přihlédneme-li k faktu, že běžná exekuce srážkami může běžně trvat 5 let,²³⁷ vznikne rozdíl ve výši 9 000 Kč. K tomu ještě nutno zahrnout fakt, že

²³⁶ JÍCHA, L. Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2016, 8(2016). ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/admin/priloha//2016-03-Komorni-listy.pdf>

²³⁷ Tamtéž

v případě oddlužení na základě společného návrhu manželů je měsíční náhrada o 70 Kč vyšší. Na druhé straně se s pluralitou účastníků zvyšuje i paušální náhrada exekutora, konkrétně při dvou účastnících činí náhrada 4550 Kč, a v případě třech a více účastníků řízení 5 250 Kč.

Díky dikci právní úpravy mohou na úseku účelně vynaložených hotových výdajů vznikat nemalé rozdíly, jelikož exekutorský tarif jejich výklad pojal velmi striktně, kdežto insolvenční tarif disponuje vágním termínem „ostatní hotové výdaje“, který ani judikatura nikterak významně nelimituje.²³⁸ V potaz je také nutno vzít exekutorovu odpovědnost za vydaná rozhodnutí, která koreluje s administrativní zátěží a požadavkem odborné znalosti jeho zaměstnanců. Všechny tyto body se promítají do již tak nízké odměny soudního exekutora, jelikož nemá nárok na náhradu hotových výdajů v tak širokém rozmezí. Náklady spojené s hotovými výdaji, pakliže jsou sjednány ve smluvní výši, lze považovat za obdobné.

Závěrem nutno dodat, že faktorem mající zásadní vliv na komparaci nákladů řízení může být dobrovolné plnění povinného. Málokdy se tomu tak děje, avšak pakliže dlužník splní vymáhanou povinnost ve lhůtě, tak dochází ke snížení odměny a paušálu náhrady hotových výdajů o polovinu.

Cílem této kapitoly bylo vyselektovat položky v nákladech exekučního a insolvenčního řízení, které lze považovat za srovnatelné, a přitom provést kritickou komparaci. Je nepochybné, že v exekučním a insolvenčním řízení vzniká více dílčích nákladů, kupříkladu náklady likvidátora, znalců, věřitelského výboru, nicméně účelem práce bylo poukázat a zaměřit se na ty náklady, které se do značné míry vytváří v obou řízeních. U výše zmíněných nákladů komparace postrádá smyslu, jelikož se buďto vyskytují pouze v jednom z řízení, nebo jsou ve svém jádru velmi odlišné a srovnání by bylo bezvýsledné. Odkazování na enormní rozdíly v nákladech řízení nebylo výzvou ke snížení náhrady nákladů insolvenčních správců, nýbrž poznamenat, že právní úprava exekučního řízení v mnohých ohledech zaostává za realitou a exekutorům se nedostává úměrného ohodnocení.

²³⁸ § 7 odst. 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Závěr

Řízení týkající se dluhů již dlouhodobě vzbuzují bujaré diskuze napříč českou společností. Jsou jedním z frekventovaných témat nejen v politickém spektru, nýbrž i v kruzích laické veřejnosti. V posledním dvacetiletí se instituty setkávají s velkou dávkou skepse, jelikož samotná myšlenka odebrání či zpeněžení majetku jednotlivce vyvolává zármutek. Tato diplomová práce pojednávající o srovnání nákladů v insolvenčním a exekučním řízení, jež je nepochybně spojena s dluhovou problematikou, pohlíží právnickým pohledem. Tam, kde na jedné straně stojí dlužník se svou povinností, na druhé straně musí stát věřitel se svým oprávněním. Insolvenční i exekuční řízení nejsou procesy, které by vznikaly nahodile bez nedodržení závazku. Cílem autora této práce bylo uvést čtenáře do právního systému nákladů exekučního a insolvenčního řízení tak, aby byl schopen porozumět jejich signifikanci a následně rozeznat jednotlivé rozdíly v nákladech řízení. V prvních dvou kapitolách jsou rozebrány řízení samy o sobě spolu s definicí jejich vzájemného vztahu. Dále diplomová práce uvádí právní úpravu, která nákladovost na každém kroku doprovází a v neposlední řadě definuje dva stěžejní subjekty, kterým náklady vznikají a zároveň mají právo na jejich náhradu. Následující kapitoly jsou již zaměřeny na konkrétní výši nákladů insolvenčního a exekučního řízení, přičemž jsou stavěny do kritického kontextu aktuální právní úpravy. Na základě zjištěných skutečností je vypracována její poslední část, která vybírá porovnatelné prvky z obou procesů, staví je vedle sebe a na reálných částkách poukazuje na rozdíly. Výsledkem práce bylo nalezení propastných rozdílů mezi ohodnocením insolvenčních správců a soudních exekutorů, které nejsou pouze ve výši jejich náhrad, leč i v přístupu tvůrce legislativy, který posledních dvacet let žene právní úpravu ke zkáze. Praktickým řešením, které by mohlo situaci přispět, by bylo neoddělovat řízení za každou cenu od sebe. Je-li zahájeno insolvenční řízení v průběhu exekučního, insolvenční správce by směl využít zjištěných poznatků soudního exekutora ohledně majetkové podstaty dlužníka, přičemž by současně došlo i ke snížení nákladů obou řízení. Posledním nezbytným návrhem je rozřešení problematiky místní příslušnosti soudních exekutorů, s nímž se pojí faktor rizika podnikání a nárok na státní náhradu. Ke zhojení nerovnovážného stavu mezi náklady exekučního a insolvenčního řízení je zapotřebí eliminovat vysoce konkurenční prostředí a zaměřit se konkrétní problémy v oblasti soudních exekucí, které vytváří nepřející právní úprava.

Resumé

This diploma thesis deals with the comparison of costs between enforcement and insolvency proceedings. Its parts are logically organized into multiple segments. The first segment introduces the legal regulations of both proceedings and defines their relation. The following segment defines legal entities that are associated with costs generation and compensation. Next, the source of emerging costs in actual amounts is also shown using tables for better orientation. The aim of this thesis was to critically analyze the costs and show the similarities or differences in the method of their calculation, as well as in their final amount, which is set into the context of the current legislation. The thesis unveils a vast number of differences, not only in the costs of enforcement and insolvency proceedings, but also in the approach of legislators to the institute of judicial executor and insolvency administrator. The conclusion mentions several proposed changes that could positively affect the situation in which the individual proceedings are at the moment.

Bibliografie

Monografie

HÁSOVÁ, J. a T. MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-320-2.

KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-329-4.

SVOBODA, K., M. HROMADA, J. LEVÝ, D. VLÁČIL, Š. TLÁŠKOVÁ a T. PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.

SVOBODA, K., R. ŠÍNOVÁ a K. HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-279-3.

ŠÍNOVÁ, R. a I. KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-600-5.

WINTEROVÁ, A. a A. MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0.

WOLFOVÁ, J. a M. ŠTIKA. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právní učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

Právní předpisy

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, správce obchodního závodu, správce nemovité věci a plátce mzdy nebo jiného příjmu a o podmínkách pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou soudním exekutorem (exekutorský tarif).

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 485/2000 Sb., o výši odměny správce obchodního závodu a správce nemovité věci, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů a o paušálně stanovené náhradě nákladů plátce mzdy nebo jiného příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 398/2013 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění vyhlášky č. 488/2012 Sb.

Vyhláška č. 441/2016 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2011/7/EU, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

Elektronická periodika a články

BRAUN, T. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha:

Verlag Dashöfer. Dostupné také z: https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/odmena-a-hotove-vydaje-insolvencniho-spravce-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFETumJs0KVDbHZYzvr_MMFDlAzWA/?uri_view_type=35

BRAUN, T. Odpovědnost za škodu nebo jinou újmu a odměna a nutné výdaje věřitelského výboru. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2016. Dostupné také z:

https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/odpovednost-za-skodu-nebo-jinou-ujmu-a-odmena-a-nutne-vydaje-veritelskeho-vyboru-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzsLQcphwZBCIA/?uri_view_type=35

BRAUN, T. Záloha na náklady insolvenčního řízení. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2018. Dostupné také z: https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/zaloha-na-naklady-insolvencniho-rizeni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzvs2d82Ie5YuA/?uri_view_type=35

CÍSAŘ, J. "Zákonný" insolvenční správce. *Bulletin advokacie*, 2017, (62017). ISSN 1210-6348. Dostupné také z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakonnny-insolvencni-spravce?browser=mobi>

HÁSOVÁ, J. Vztah exekučního a insolvenčního řízení. *Komorní listy* [online]. I/2012. Brno: EKČR, 2012, 4, 13-19. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2012-01-Komorni-listy.pdf>

JÍCHA, L. Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2016, 8(2016). ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/admin/priloha//2016-03-Komorni-listy.pdf>

KASÍKOVÁ, M. Novelizace exekučního práva a profese exekutora. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2019, 11(2019), 46. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2019-04-Komorni-listy.pdf>

KOLARŽÍK, L. Teritorialita jako cesta k nezávislosti soudních exekutorů. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2019, 11(2019), 40-42. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/admin/priloha/2019-01-Komorni-listy.pdf>

ŠTIKA, M. Veřejnoprávní milostivé léto - zjednodušený právní výklad. *Právní prostor* [online]. ATLAS consulting, spol. s r.o., 2021. ISSN 2336-4114. Dostupné také z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/verejnopravni-milostive-leto-zjednoduseny-pravni-vyklad>

ŠTIKA, M. Změny exekučního práva od 1. 1. 2022 – stručný výklad [online]. ATLAS consulting, spol. s r.o., 2022. ISSN 2336-4114. Dostupné také z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/zmeny-exekucniho-prava-od-1-1-2022-strucny-vyklad>

KREJSTA, J. Subsidiární použití občanského soudního řádu v exekučním řízení. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 13(2021), 14-16 [cit. 2022-02-25]. ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2021-02-Komorni-listy.pdf>

KUBIZŇÁK, J. Účinky zahájení insolvenčního řízení ve vztahu k exekuci srážkami ze mzdy. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2014, 6(2014). MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/admin/priloha/2014-02-Komorni-listy.pdf>

MLEJNKOVÁ, I. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha:

Verlag Dashöfer, 2021. Dostupné také z: https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/odmena-a-hotove-vydaje-insolvencniho-spravce-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYztnIBbB57RfZw/?uri_view_type=36#7.7.1.1

MLEJNKOVÁ, I. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce. *Insolvenční zákon - komentář: Praktický průvodce insolvenčním řízením* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2021. Dostupné také z: https://www.insolvencni-zakon-komentar.cz/onb/33/odmena-a-hotove-vydaje-insolvencniho-spravce-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYzs40kanhZ05AA/?uri_view_type=35

MLYNARČÍK, J. Exekuční novela nastavuje zrcadlo neutěšenému stavu českého zákonodárství. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2021, **13**(2021), 12-15. ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2021-03-Komorni-listy.pdf>

MOLÁK, S. Tento způsob milostivého léta, zdá se mi poněkud nešťastným. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, 2021, **13**(2021). ISSN 1805-109X. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2021-04-Komorni-listy.pdf>

Rozhovor s JUDr. Jaroslavem Mádrem, soudcem Krajského soudu v Brně – pobočka Jihlava. *Komorní listy* [online]. Praha: Exekutorská komora ČR, **12**(2020), 8. MK ČR E 19153. Dostupné také z: <https://ekcr.cz/admin/priloha//2020-03-Komorni-listy.pdf>

Judikatura

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2.11.2021 sp.zn.: Pl.ÚS 15/18.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 7. 2010, sp. zn.: Pl. ÚS 14/10.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 28. 5. 2019, sp. zn.: IV. ÚS 191/18-1.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2005, sp. zn.: II. ÚS 336/05.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 2. 2016, sp. zn.: Pl. ÚS 17/15 - 1.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6. 10. 2020, sp. zn.: III. ÚS 1231/20.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 3. 2014 sp. zn.: 15 Kse 5/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2007, sp. zn.: 29 Cdo 1390/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2006, sp. zn.: 20 Cdo 2706/2004.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2002, sp. zn.: 39 Co 340/02.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn.: 29 Cdo 3559/2017.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 12. 3. 2012, sp. zn.: IV. ÚS 3089/11.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn.: II. ÚS 150/04.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 8. 2012, sp. zn.: 3 VSPH 88/2012-B.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2016, sp. zn.: 3 VSPH 381/2015-B-17, KSHK 41 INS 7259/2014.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 2. 2010, sp. zn.: 3 VSPH 17/2010-B.

Ostatní

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 120/2001 Sb., sněmovní tisk č. 725/0, zvláštní část, k § 1. Dostupné také z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=725&CT1=0>

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 120/2001 Sb., sněmovní tisk č. 725/0, zvláštní část, k § 28. Dostupné také z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=725&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2021 Sb., kterým kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=545&CT1=0>

Insolvenční rejstřík, seznam insolvenčních správců. *Justice.cz* [online]. Dostupné také z: <https://isir.justice.cz/InsSpravci/public/seznamAction.do>

EK ČR lituje další promarněné příležitosti zavést teritorialitu [online]. In: . Exekutorská komora ČR. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2328-ek-cr-lituje-dalsi-promarnene-prilezitosti-zavest-teritorialitu?w=>

Předpisy upravující exekuční řízení [online]. Exekutorská komora České republiky, 2020. Dostupné také z: <https://www.ekcr.cz/1/predpisy/24-predpisy-upravujici-exekucni-rizeni?w=>

Návrh senátního návrhu zákona senátorky Adély Šípové, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Tisk č. 143. Praha: Senát Parlamentu České republiky, 13. funkční období, 09.09.2021. Dostupné také z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/100561/84391>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Odměna exekutora při peněžitém plnění.....	39
Tabulka 2: Odměna z výtěžku k vydání zajištěným věřitelům při konkursu	59
Tabulka 3: Odměna z výtěžku k vydání nezajištěným věřitelům při konkursu	60
Tabulka 4: Odměna insolvenčního správce při reorganizaci	62
Tabulka 5: Odměna z výtěžku k vydání nezajištěným věřitelům při oddlužení ...	64
Tabulka 6: Srovnání nákladů insolvenčního správce a soudního exekutora.....	74